

1936-1937

LETO VIII.

NAŠ^v 7 ROD

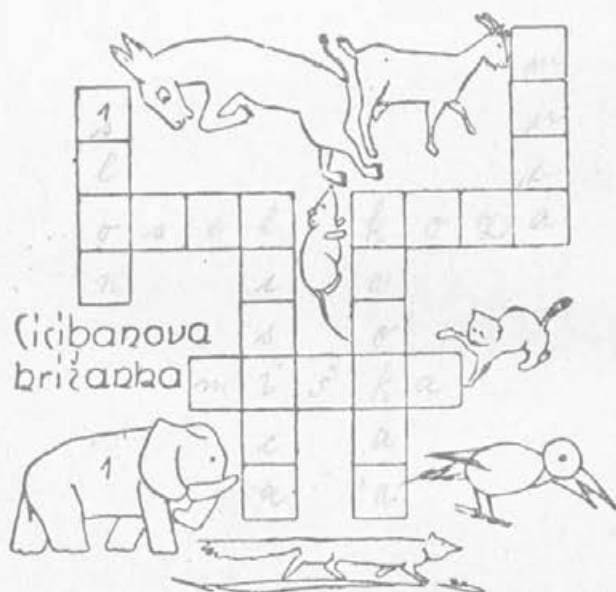
Rešitev križanke »Vprašaj«:

»Vprašaj« v 6. števil. »Našega roda« so pravilno rešili in bili so izžrebani:

1. Marica Janežič, učenka V. razreda, Jesenice.
2. Miran Gorup, učenec II. razreda, Dolič, p. Mislinja.
3. Ivanka Jezernik, učenka III. razreda, Št. Ilj pri Velenju.
4. Peter Dornik, učenec III. razreda, Sv. Marjeta pri Rimskih toplicah.
5. Cvetko Majdič, učenec V. razreda, Troblje - Loka 402.
6. Janez Novak, učenec V. razreda, Radovljica št. 79.

Prejeli so lepa darila.

Cicibančki, učenci 1., 2. ali 3. razreda! Vstavite v kvadrate živali, ki so tu narisane. Začnite s slonom. Trije izžrebani Cicibančki, ki bodo pravilno rešili križanko, dobe lepa darila.

»Naš rod« izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom in ga prejema naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 22'50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2'50.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Franja Završanova.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

KRIŽANICA »NEBOTIČNIK«

Marijan Horn, dijak, Ljubljana

Vodoravno: 1. veznik, 3. predlog, 5. veznik, 6. igralna karta, 7. nota, 9. množina od barva (drugi sklon), 10. barva cveta, 12. vrata, 13. vstavi a e, 14. kjer igrajo, 16. del telesa, 17. predlog, 18. pogojnik, 19. osebni zaimek, 20. oblika glagola piti, 21. glas osla, 22. vol (množina), 24. spanje, 26. kakor št. 5, 27. bitka, 28. bruno, 31. reka na Gorenjskem, 33. osebni zaimek, 34. »ves« (srbohrvatski), 36. začimba, 37. svojeročno (latinska okrajšava), 39. zver, 41. mesto v Albaniji, 42. ptič, 43. moško krstno ime, 46. oblika glagola goniti, 48. glasbeni instrument, 50. oblika glagola kositi (pretekli čas), 52. žuželka, 53. srbski predlog »za«, 54. del voza, 55. oče, 56. oblika glagola greti, 57. svojeročno, 58. gorovje v Jugoslaviji.

Navpično: 1. reka v Indiji, 2. če se vlak prevrne, 3. dvoje, 4. stari oče, 5. perzijski kralj, 8. sedež pri ježi, 9. Budovi verniki, 11. rokodelec, 12. nemški »ti«, 15. vstavi — ri, 20. v kar se vjame miš, 23. moško ime, 25. naskok, 27. praznik, 29. abesinski poveljnik, 30. osebni zaimek, 31. povratni osebni zaimek, 32. kakor št. 29, 33. glavni števnik, 35. kipi, 36. vprašalnica, 38. pes (množina), 40. izba, 42. kmetско orodje, 44. kakor št. 46, 45. pritrilnica, 46. ptica, 47. sukanec, 48. najvišje bitje, 49. osebni zaimek, 50. del cerkve, 51. del glave.

»DRAVSKA BANOVINA«

Vlado Vedenik, dijak, Celje

Vodoravno: 4. reka v Jugoslaviji, 8. kača, 9. otok pri Grönlandu, 11. pride po vojni, 14. del telesa, 18. pljača, 17. otok v Jadranskem morju, 18. pristanišče ob Črnem morju, 19. okoli tega se vrtil kolo, 21. kratice za „društvo držav“, 22. predlog, 23. pride za nočjo, 24. darilo, 25. medmet, 27. nedoločni števnik, 29. osebni zaimek, 31. denarno sredstvo, 33. mesto v dravski banovini, 34. moško krstno ime, 35. osebni zaimek, 36. obrtnik.

Navpično: 1. reka v Aziji, 2. nočno zabavišče, 3. »gredó« v srbohrvaščini, 4. del roke, 5. otok v Jadranskem morju, 6. veznik, 7. reka v Evropi, 8. mesto v Evropi, 10. jeza, 12. moško ime, 13. mesto v Sloveniji, 19. predlog, 20. jugoslovanska reka, 26. jedilo, 28. žensko krstno ime, 30. veznik, 32. delo kiparja, 35. osebni zaimek.

Razpis nagrad

Za rešilce križanic »Nebotičnik« in »Dravska banovina«, učence in učence IV. in višjih razredov, se razpisujejo tri lepe nagrade. Rešitve naj se pošljejo do 1. maja t. l.

Brez tuda za Tebe — brez nevarnosti za Tvoje pecilo!

Vsako nasilno odpravljanje nesnage pri pranju škoduje perilu. Perite zato s Schichtovim Radionom, ki varuje perilo in Vam prihrani naporno delo

Radion je popoln proizvod za nego perila

Prijateljčki!

Dokler bom hodil v šolo, bom kupoval
vse šolske potrebščine
v trgovini

Iv. Bonač,
v Selenburgovi ulici

kjer kupuje tudi moj očka
vse pisarniške potrebščine
Blago je prvovrstno in poceni, zato trd-
ko tudi Vam priporočam

Otroci, hranite in varčujte,
p o m n i t e :
Iz malega raste veliko!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

izdaja na dom domače hranilnike,
najboljše učence obdaruje z zlatimi
darilnimi knjižicami. Stopite tudi Vi v
krog njenih vlagateljev in varovancev!

ZVEZA ZOBOZDRAVNIKOV JUGOSLAVIJE

Je dala v promet zdravniško
preizkušeno

SISTOM pasto za odrasle
(plava tuba)

SISTOM babi pasto za
A (rdeča tuba) otroke

SISTOM zobni prašek

SISTOM ustno vodo

Zahtevajte za nego svojih zob le
ta od zdravnikov preizkušena
in priporočena sredstva

Lep hranilnik

(šparovček)

d o b i t e

v Hranilnici
dravske banovine
v Ljubljani

Ali veste zakaj Vam bo? Zato, da
boste zbrali denar, ki ga boste potre-
bovali za dražje šolske potrebščine, za
tečaje, izlete, zdravljenje, potovanje,
letovanje. In veste kakšne koristi Vam
še prinese tako spravljen prihranek?
Dobili boste od hranilnice tudi
obresti. Torej kar takoj prosite
starše, da gredo po nabiralnik

Klišeeje

eno- ali večbarvne, za časopise,
knjige, razglednice itd., izdeluje

klišarna

»Jugografika«

Ljubljana, Sv. Petra nasip 23

Polnilna peresa

v veliki izbiri in po nizki ceni v

KNJIGARNI
„UČITELJSKE TISKARNE“
V LJUBLJANI
in njeni podružnici
V MARIBORU

NAŠ^v ROD

M A T I

DANICA GRUDEN

*Medle sence so plesale v koči,
veter je škripal z okni in vrati,
dež je trkal na okna v noči,
mati tedaj ni mogla zaspati.*

*In zdaj se vračajo v poznih nočeh,
da mati jih stara tolaži:*

*»Moj Franček, kaj je v tvojih očeh?
Saj pri Soči ne boš več na straži!*

*Iz senc so zrli mrtvi obrazi
njenih sinov, že vseh pokopanih
nekje prav daleč v krajih neznanih.
Tam jih še danes tuja prst mrazi.*

*A Tone, Jože! Kaj prosita me?
Prav vsega vama bi dala.*

*Ne mislita name! Dobro je vse,
pridem za vama, ne bom več jokala.*

*Stara mati ni mogla zaspati,
še ko je jutrnjico zvonilo,
veter je škripal z okni in vrati —
materi srce v ljubezni je bilo.*

S T A R K A

F. J. GOULD - A. DEBENAK

V velikem mestu je bil park. Tam so se igrali otroci. Tja je nekoč prišel stražnik in zagledal starko na stezi. Pobrala je nekaj, skrbno zavila v žepni robec in vtaknila v žep.

Stražnik si je mislil: »Najbrž je našla kak nakit ali pa denar in si ga hoče pridržati.« Skrivaj ji je sledil. Hotel je izslediti, kam bo odnesla plen.

Starka je zavila proti domu v ozko ulico, kjer je stanovala. Stražnik je stopil za njo v njeno siromašno sobico in glasno vprašal: »Vi ste v parku nekaj našla in skrila!«

»Ničesar nisem našla,« se je branila starka.

»Nikar ne tajite, videl sem vas. Zavili ste nekaj v žepni robec in skrili v žep.« In je segel starki v žep, izulekel robec in ga začel na mizi razvezovati.

Ko je razmotal robec, je našel v njem nekoliko steklenih črepinj. Začudil se je in vprašal starko: »Čemu pa zbirate črepinje?«

»Žal mi je bilo bosih otrok in bala sem se, da bi si ne porezali nog na steklu. Zato sem pobrala črepinje!«

Stražnik je molče odšel.

UBEŽNIK

OSKAR HUDALES

(Ilustrirala Marja Tratnikova)

VII.

Naslednji dan se je vreme nenadoma preobrnilo. Plast oblakov se je razgrnila preko neba kakor negiben svinčen zastor. Ozračje je bilo mirno, le od časa do časa je preko strmine butnil veter v kratkih presledkih in zopet utihnil.

»To ne pomeni nič dobrega,« je menil Marko, ko so se pozno zjutraj prebudili. »Najbrž dobimo popoldan lep snežni metež!«

»Še bolje za nas,« je rekel Peter. »V takem vremenu bomo lažje izvršili svoj posel.«

»Toda jaz se v takem vremenu nikamor ne ganem,« je trdo pripomnil Jakec.

»Kakor hočeš,« je rekel Peter Jakcu s povsem mirnim glasom ter zapičil vanj svoj čudni, žgoči pogled. »Svoj posel opraviva tudi brez tebe, nekoliko težje morda, toda opraviva ga. Pač pa ti povem, da bova znala tudi s teboj obračunati.«

Sunkoma se je dvignil z ležišča in pričel netiti ogenj. Jakec se je prestrašil. Petrove besede so ga zazeble v dno srca in še dolgo je čutil njegov pogled kakor pekočo bolečino. Vstal je zadnji. Nemirno je postopal po koči.

Okrog poldneva je pričelo snežiti. Naletaval je droban sneg.

Zdaj pa zdaj se je preko pobočja močneje pognal veter in trosil sneg v vodoravni črti preko pašnikov in gozdov. Po skromnem kosilu je Marko vprašal Jakeca: »Kako si se odločil? Ali nama boš pomagal ali naju pustiš na cedilu?«

Jakec ni takoj odgovoril. Ozrl se je proti njemu in opazil, da ga Peter zopet gleda, kakor bi ga hotel s pogledom prebosti. Neka strašna groznja se je lesketala v Petrovih očeh. Jakec se je zdrznil in tiho rekel: »Pomagal bom!«

»Dobro!« je kratko dejal Marko. »Najbolje bo, če se takoj odpraviš na pot. Dan je kratek in pot se nekoliko vleče, posebno še v tem vremenu. Zaiti ne moreš. Torej poslušaj! Kmalu tu za kočo se prične ozek kolovoz. Hodi po njem tako dolgo, da prideš do hudournikove struge. Kolovoz pelje od tam na levo v gozd. Od tu dalje ne smeš iti po kolovozu, temveč zavij po stezi mimo debele bukve, ki jo boš tam ugledal. Ko prispeš na vrh, pojdi na desno ves čas ob gozdnem robu, dokler ne dospeš do Brežnikove kmetije. Kaj ti je nato storiti, že veš. Ali si si zapomnil?«

Jakec je prikimal in se dvignil. Pred kočo si je zavihal ovratnik in potegnil čepico globoko na čelo. Nekaj časa je še stal, ker je upal, da si onadva še zadnji trenutek premislita in ga pokličeta nazaj. To se ni zgodilo. Sunkoma se je okrenil in zavil v gozd.

Pošastno tišino v gozdu je motilo samo rahlo, prav rahlo šume-nje padajočega snega. Globoko so se mu udirale stopinje v rahli sneg. Od strani so pršele drobne ledene igle, ga bičale po obrazu ter mu silile v vrat in v uho. Občutek mraza mu je lezel globlje v telo. Prav v sree...

Da, tudi v Jakčevem srcu je bilo pusto, prazno in mrzlo, ah, tako mrzlo. Ves čas je kljuvalo v njem samo eno vprašanje: »Kam greš, Jakec?«

Kdo je vedel odgovor nanj? Nihče! Tudi Jakec ne. Temna in mračna je ležala preteklost za njim, mrzla in nepoznana kakor ta za-sneženi gozd je bila bodočnost.

Verbičev Jakec je stopal po samotnem, zasneženem gorskem kolo-vozu, da pomaga pri zločinskem dejanju. Ha, ali je to ona pravljica o deveti deželi? Grenko razočaranje se mu je vgnezdilo v misli. Nič ni pravljic na svetu, samo trpka, grenka, žalostna, mrzla resnica je vse. Resnica je ta zima, ta sneg, ta mrki gozd... Resnica je samotni, mladi ubežnik...

Jakec je globoko vzdihnil.

Pot je bila težja in težja. Snega vedno več... Videti je bil kakor ena sama, nepretrgana zavesa iz gostih, tankih belih niti. Kdaj bo konec te strašne poti? Kolovoz se je vlekel v neskončnost. Jakec se je olajšano oddahnil, ko je prispel do hudournikove struge. Tam je res zagledal na desni strani orjaško bukev, a steze, ki naj bi vodila mimo nje v breg, radi visokega snega ni mogel zapaziti. Zavil je s kolovoza proti bukvi. Tedaj se mu je zazdelo, da je med drevjem vendarle videti nekaj, kar je bilo podobno stezi. Mukoma se je poganjal nav-kreber. Zmanjkovalo mu je sape; vsakih deset korakov je obstal, se s hrbtom obrnil proti vetru in prisluškoval pritajenemu šumenju drobnega snega.

Ko je priplezal na vrh rebri, se je že pričelo mračiti. Veter je postajal vedno silnejši. Ostro je žvižgal med golimi vejami, stresal z njih cele oblake pršiča in ga razmetaval preko goličave, ki se je raz-širjala po strmem pobočju hriba. Vzdolž nje se je na desni strani vlekel gozd.

»Sedaj bom menda kmalu na cilju,« je pomislil Jakec. »Samo ob gozdu mi je treba še nekaj časa hoditi.«

Če bi sijalo sonce in bi dišala trava, tedaj bi Jakec hitro prišel do Brežnika. Toda tokrat je bila zima, veter se je izpremenil v vihar, dvigal cele griče snega, se zaganjal v Jakca, kakor bi ga hotel podreti na tla in zasuti. Če bi Jakec bil oni deček, ki je pred meseci odšel od doma, bi jokal. Sedaj pa je stisnil zobe in gazil sneg. Včasih je obstal, da se je nekoliko oddahnil. Ozrl se je, da bi videl, koliko je že pre-hodil. Za njim ni bilo nikake sledi. Vsako stopinjo je veter sproti zametel.

In tako je bila že trda tema, ko je Jakec ugledal pod seboj motno brleti drobno luč skozi snežni metež.

Vihar je še vedno naraščal in Jakca je kar vrglo v ozko vežo, ko je odprl duri samotne gorske kmetije. Stara ženka je stala ob

ognjišču v zadimljeni kuhinji. Bila je zavita v težko volneno ruto in je kuhala večerjo. Kar prestrašila se je nenavadnega gosta.

»Bog daj dober večer!« je odzdravila in mežikala v Jakca, ki si je v veži otepal sneg.

V tem so se odprla tudi sosedna vrata in v luči slabe petrolejke sta se pokazala mlad kmet in kmetica z otrokom v naročju. Začudeno sta nekaj časa gledala v Jakca.

»Kaj pa bo dobrega?« je slednjič spregovoril kmet z nizkim, nekoliko hripavim glasom.

»Ali bi mogel prenočiti pri vas?« je vprašal Jakec. »Noč in vihar sta me zalotila na poti.«

»Le v izbo stopi,« ga je povabil gospodar, »se bo že kaj našlo. Vi, mati, pa dajte še eno žlico k skledi,« je pristavil ženici, ki je kuhala v kuhinji.

Po prostorni sobi je od velike krušne peči dihala prijetna toplota in pobožala vse Jakčevo premrlo telo. Šele tedaj se je prav zavedel, kako grozno vreme je zunaj.

»K peči sedi!« mu je velela gospodinja in poučkala dete, ker je zavekalo. »Od kod si? Kako, za božjo voljo, si se v takem vremenu podal na pot?«

Jakec je snel kapo, povesil pogled in sedel k peči. Nekam nerade so mu šle besede z jezika, ko se je zlagal:

»Iz Črne prihajam. Tam se učim čevljarstva. Pa sem moral na pot, ker mi je v Zavrhu težko zbolela mati. Za vlak nisem imel denarja.«

»No,« je menil kmet, »pa bi ti ga mojster dal. Ali ti ga ni hotel dati?«

Jakec je odkimal.

»Jej! Jej! Kako so ljudje trdosrčni!« je vzdihnila gospodinja. »Ti ubogi fant. Le potrpi! Pri nas se naspiš in če se jutri vreme zboljša, pojdeš naprej. Krplje ti posodimo, da boš laže hodil.«

»Hvala« je kratko odvrnil Jakec in še vedno gledal v tla. Ni si upal dvigniti pogleda. Zdelo se mu je, da bi takoj kriknil in povedal vso resnico. Nemirno se je zganil.

»Po večerji greš lahko takoj spat,« je menil gospodar. »V hlevu, kjer spita hlapca, bo...«

»Ah, kaj še!« ga je zavrnila žena. »V hlevu ni dovolj prostora. Poleg tega je deček ves premražen. Kar na peč boš zlezl. Tam je toplo in dodobra se boš pogrel. Kako pa ti je ime?«

»Jakec sem,« je kratko odgovoril in se ozrl po sobi.

V veži so se odprla vrata. Hip nato je bilo slišati glasno cepetanje nog in moške glasove. Ko so se odprla sobna vrata, sta stopila čez prag dva gorjanska fanta, širokih lic in nasedenih trupel. Voščila sta dober večer in se začudeno ozrla v nenavadnega gosta.

»Ali sta napojila živino?« je vprašal kmet.

»Vse v redu,« je odvrnil eden izmed njiju. »Toda trd posel sva imela. Saj tako mete, da skoraj ni mogoče priti do vodnjaka.«

»In za vsak škaf sva morala led sproti prebijati,« je pristavil drugi. »Burja je taka, da človeka kar zanaša.«

»Odkod se je pa tale vzel?« je vprašal prvi in pokazal na Jakca.

Gospodinja je kratko ponovila Jakčevo zlagano povest.

»No, korajžen si res!« je menil drugi hlapec. »Iz tebe bo še kaj, če se nisi ustrašil take poti.«

Jakcu je bila pohvala tako všeč, da se je nasmehnil. Nenadoma je postal zgovoren, ko da bi pozabil, s kakim namenom je prišel v hišo. Ko so ga izpraševali, kod je hodil iz Črne, je natančno opisal vso pot, ki je v resnici ni prehodil, a si je točno zapomnil vse, kar ga je za primer takega razgovora naučil Marko. Lagal je tako prostodušno, da je končno že sam sebi verjel.

Svojega resničnega položaja se je šele tedaj zavedel, ko so po obilni večerji pomolili in se odpravljali spat.

Voščili so si lahko noč. Hlapca sta odšla v hlev, gospodar in gospodinja z otrokom v sosednjo kamro, stara gospodarjeva mati pa je še nekaj časa brkljala po kuhinji in nato izginila nekam v drugi konec hiše. Jakec je zlezal na toplo peč.

Po vsej hiši je zavladala gluha tišina...

Zunaj pa je divjala planinska zima. Veter se kar ni hotel poleči. Zdelo se je celo, da polagoma narašča. Podil se je okrog oglov, da so tramovi v ostrejšju stokali kakor v bolečini. Zdaj pa zdaj je vihar zagnal snega v šipe, da je zaškrebetalo, kakor bi kdo metal pesek v nje. Včasih je v dimniku zatulilo, včasih zacvililo, včasih kar cele minute zategnjeno javkalo.

Jakca se je sredi teh pošastnih glasov polotil čuden strah. Bil je utrujen do smrti. Toplota peči ga je omamljala, da je za trenutek zadremal, a je naslednji hip prestrašeno odprl oči in se zagledal v temo.

Jakec ni smel spati...

Jakec je moral bedeti, da ne presliši dogovorjenega znaka. Trikrat bo rahlo potrkal na okno.

»Kaj delaš, Jakec?« je kljubovalo v dečkovih možganih. Jakec se je sunkoma dvignil in sedel.

Da, prav tako naredi. Potrkal bo na izbina vrata in vse povedal. On noče sodelovati pri tem zločinu. Ne! Ne! Na tak način noče živeti! Rajši pogine od lakote.

Od lakote poginiti?

Ah, to je bilo tudi grozno. Jakec je vedel, kako je hudo, če dva, tri dni nimaš ničesar poštenega v ustih.

In še nekaj je bilo, da je Jakec zopet legel na peč. Petrov žgoči, goreči pogled. Prav razločno je v temi videl dvojico oči. Strah mu je spreletel hrbet. Zamižal je in prisluhnil.

Morda pa ne prideta. Ustrašita se vremena in ostaneta v pastirski koči. Tedaj bi bil Jakec rešen. Toda ne! Prav gotovo bosta prišla. Onadva se ničesar ne ustrašita.

Jakec ni smel spati...

Tako napeto je prisluškoval, da je slišal vsak utrip svojega srca. Minute so trdo in počasi kapale v temo in vihar, ki je divjal krog hiše. Ko bi le bilo že konec te strašne noči! Ah, če bi smel spati.

Nemirno se je premetaval po trdem, a toplem ležišču. Neprestano so ga morale mučne misli. Premagoval se je, da ne bi zaspal, a končno ga je utrujenost le toliko premagala, da se je pogreznil v topo drema-vico, ki ni bila ne bedenje ne spanje. Slišal je sicer zavijanje vetra v dimniku in stokanje tramovja v strehi, toda ni se več prav zavedal, kje je.

Kako dolgo je ležal tako? Ni vedel.

Nenadoma je skočil pokonci in napeto prisluhnil. Srce mu je burno utripalo. Ali ni nekdo narahlo potrkal na okno? Morda je veter.

Toda ne! Prav natančno je slišal tri udarce.

Čuj! Udarci so se ponovili.

Jakec je globoko zajel sapo, poveznil čepico na glavo ter se neslišno spustil s toplega ležišča na tla. Previdno je odprl vrata, ki so v tečajih narahlo zacvilila. Zdrznil se je in prisluhnil. Ali ga je kdo čul? Kakor okamenel je stal nekaj hipov, toda v hiši se ni nič zganilo.

Stopil je v vežo in otipal vežna vrata. Zaprta so bila samo z zapa- hom in lesenim brunom, ki je bilo med kamenitimi podboji položeno mimo njih. Tiho je potegnil za zapah, snel bruno in narahlo pritisnil na široko kljuko. Skozi špranjo v vratih sta butnila veter in mraz. Neki glas je šepetaje vprašal: »Jakec, si ti?«

Jakec ni odgovoril. Odprl je vrata in v vežo sta šinili dve senci.

»Jakec, stopi na plano in počakaj,« je zašepetal Marko. Deček ga je spoznal po glasu. »Midva bova kmalu gotova.«

Ubogal je brez misli, kakor stroj. Kaj naj bi tudi mislil v tem položaju? Pred hišo ga je burja v hipu prepihala in metala vanj cele oblake snega. Da bi se nekoliko zavaroval, se je pritisnil k steni pri vratih. Slišal je, kako so narahlo zaškripale stopnice in kmalu za tem je bilo čuti pritajeno rožljanje neke kovine. Nato je za kake četrt ure vse utihnilo. Morda je preteklo več časa. Jakec ni vedel. Čakal je trepetajoč od mraza, stisnjen pod napušč, stal brez misli in brez vsake želje. Tiste minute mu je bilo vseeno, kaj se z njim zgodi. Če bi ga tedaj kdo prijel, bi se bil brez odpora pustil odpeljati kamorkoli.

Marko in Peter sta se vrnila vsak s svojim svežnjem pod pazduho. Počasi sta zaprla vrata za seboj.

»Pojdil« mu je zašepetal Peter.

Jakec je ubogal in jima sledil, kakor sledi pes svojemu gospodarju.

Stopali so drug za drugim, zavili mimo hlevov in krenili počez preko pobočja. Ponekod so do kolen gazili rahli sneg, ponekod so se do pasu pogrezali vanj. Včasih so stopali po mestih, kjer je veter sneg popolnoma razpihal, a že naslednji hip so se drug za drugim prekopicnili v visok zamet.

Za obronkom je Marko užgal žepno svetilko.

»Malo časa bo še izdržala«, je dejal, ker je luč že res slabo svetila. »Če ugasne, prižgeš ti svojo, Peter.«

»Že velja!« je odvrnil Peter. »Ali si vse pobral?«

»Vse, kar je bilo v predalu«, je odgovoril Marko. »Precej je bilo. Srečo smo imeli.«

»Glej, tudi slediti nam nihče ne bo mogel«, je menil Peter. »Veter zameče vsako stopinjo kar sproti. No, le pojdimo naprej!«

Znova so se mukoma pričeli prerivati skozi noč, zamete in snežni metež. Jakec je začutil, da mu polagoma pojemajo moči. Vedno huje se je moral boriti za sapo, zdelo se mu je, da skozi divjanje narave čuje udarce lastnega srca. Mrzel znoj mu je silil izpod kape in lezel preko čela in obraza.

Za hip je obstal, da bi se nekoliko odpočil, toda onadva ga nista čakala. Enakomerno sta korakala dalje. Medla svetloba njune lučke se je izgubljala v gostem metežu. Jakec se je zdrznil in hitel za njima. To ga je še bolj utrudilo. Ena sama želja mu je objela vse telo: ogreti premrle ude in spat, spat...

»Počakajta!« je zaklical za njima. Obstala sta, izmenjala nekaj kratkih besedi in nadaljevala pot čim sta za seboj zaslišala njegovo sopenje. Upal je, da prispejo do kakega zavetišča, a poti ni bilo ne konca, ne kraja. Zdelo se mu je, da brez cilja blodijo po hribovju in da ta strašna noč sploh ne more miniti.

Ko je zopet telebnil v visok zamet, ni mogel več vstati. Presunil ga je nepojmljiv strah. Srce mu je obstalo.

»Pomagajta! Ne morem več!« je zakričal s poslednjimi močmi kakor človek, ki se potaplja.

Vrnila sta se k njemu.

»Malo se še potruđi«, mu je prigovarjal Marko. »Samo kake pol ure še, pa dospemo do neke kočice, kamor so se ob slabem vremenu zatekali oglarji. Tam zakurimo in se odpočijemo.«

»Ne morem«, je dahnil Jakec. »Niti koraka več!«

»Kaj, ne!« se je zadrl Peter. »Samo zgago bi rad delal. Ne pretvarjaj se, sicer te brenem, da boš kmalu na nogah!«

Grozeče je pristopil k Jakcu. Marko ni rekel ničesar več. Odrinil je Petra in si naložil dečka na široka ramena. Peter je nekaj zagodrnjal in zopet nadaljeval pot. Jakec je čutil, da je Marku v veliko breme, obenem se mu je v srcu porodilo toplo čustvo do tega človeka, ki je bil sicer tat, a je za svojo robotostjo skrival veliko ljubezen in sočustvovanje, dočim je to dvoje pri Petru že popolnoma zamrlo. To spoznanje je Jakca osrečevalo, saj še nikdar ni bil deležen tolikšne ljubezni. Hotel je tej sreči dati duška tako, da se je še tesneje oprijel Marka krog vratu, toda v objemu je kmalu popustil, da ne bi Marko bremena še težje občutil. Morda je ravno v tem gibu Jakčevih rok bilo nekaj, kar je Marka opogumilo, da je zbral poslednje moči in stopal za Petrom.

Napol mrtvi so dospeli v oglarsko kočico, zgrajeno iz smrekovih skorij. Teh so nekaj potegnili iz sten in strehe ter zakurili. Kadilo se je sicer, a ogenj je vendarle dajal prijetno toploto. Uživali so počitek. Nikomur se ni ljubilo govoriti. Utrujenost jih je tako premagala, da so zadremali sedeč na kupu preperelega listja.

Vihar je proti jutru ponehal. Ko se je zdanilo, so s svinčeno sivega neba frfotale na globoko zasneženo pokrajino samo še posamezne, izgubljene snežinke.

Globoka tišina je prinesla s seboj oster, suh mraz.

(Se nadaljuje.)

KORENOV LOJZ

ANTON INGOLIČ

(Ilustriral Fran Mihelič)

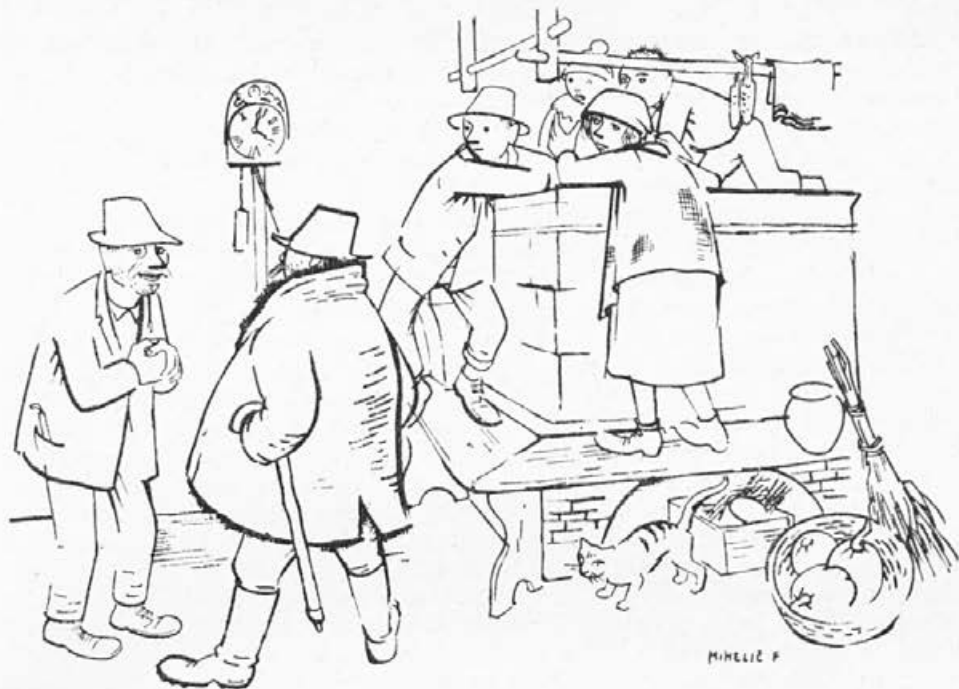
1.

Lojz v resnici ni bil Korenov, čeprav so ga tako klicali in ga le kot takega poznali. Niti v sorodu ni bil z bogatimi Koreni ne v prvem pa tudi ne v devetem kolenu. Do svojega dvanajstega leta sploh ni vedel, da leži v ravnini blizu mesta vas Gruškovje in na njenem zgornjem delu mogočna Korenova kmetija. Tisto leto pa je prišel v njihovo majhno bajto na Ilovšak visok možak, govoril najprej o mrazu in slabi letini, nato pa si je začel podrobneje ogledovati otroke, ki so se tiščali okoli peči. Pogled se mu je najčešče ustavljal prav na njem, na Lojzu, dokler ni naposled vprašal očeta, če bi mu ga dal za pastirja. Bilo je govora še o tem in onem, naposled pa se je moral Lojz posloviti od doma in oditi s svojim prvim gospodarjem. Pri njem je dobil delo in kruh pa tudi drugo ime. Sprva so ga klicali Korenov pastirček; ko je končal šolo, pa Korenov Lojz. To ga je sprva hudo bolelo, čez leta pa se je nekoliko privadil, saj očeta, po katerem se je pisal Vršič, je videl le dvakrat na leto: o Božiču, ko je smel domov, in na svečnico, ko je oče prišel h Korenu po njegov zaslužek. Ob vsaki priliki ga je prosil Lojz, naj ga da v uk h kakšnemu obrtniku, a vse je bilo zaman. Prav to je bilo najhuje; saj zaradi tega je Lojz videl vso svojo bodočnost pred seboj: njegov zaslužek bo še nekaj časa jemal oče, potem ga bo sicer dobival sam na roko, a nikoli ne bo sam svoj! Zdaj je »Korenov«, čez leto bo mogoče »Dragarjev«, pozneje »Hrgov« in potem Bog ve čigav še. Zato ni čudno, da je postal vedno bolj zaprt in sam zase. Ni sicer nikoli ugovarjal ne gospodarju, ne gospodinji pa tudi ne starejšima domačima hčerama Lizi in Poloni, ubogal je celo leto mlajšega Naceta, toda kljub temu je imel o vsaki stvari svoje posebno mnenje, ki se mu je bralo že z obraza.

»Ta fant neprestano nekaj kuha«, je jezno ponavljala gospodinja.

V Gruškovju se je pogosto dogodilo kaj zanimivega, kar je spravljalo vso vas pokoncu, posebno otroke. Tudi v bližnje mesto so vaščani pogosto zahajali; na sejme, na misijon, na tombole ali druge slavnosti

in veselice. Lojza pa vse to ni zanimalo, ni se ganil od hiše, ni izpraševal o ničemer in je na videz tudi brez zanimanja poslušal pripovedovanje o najčudovitejših rečeh.

Ko se je neke jeseni — tedaj mu je bilo šestnajst let — razširila vest, da so prišli v mesto akrobati na žici, se za to niti zmenil ni, sicer pa ni vedel, kaj pomeni beseda akrobat in tudi ni spraševal za njen pomen. Naslednje jutro pa je Nace, ki je na dolgo in široko pripovedoval o predstavi sestrama, le zbudil njegovo zanimanje. Vendar ga je šele popoldne, ko sta bila sama, vprašal kakor brez zanimanja: »Kaj pa si zjutraj lagal Lizi in Poloni?«

»Nič nisem lagall!« je vzkliknil Nace in nadaljeval z navdušenjem. »Kar sem videl, sem videl! Žica je bila napeta z ene strehe na drugo in po njej so hodili, kakor greš ti čez most. A ne samo hodili, tudi plesali so. Nocoj pa se bodo vozili s kolesom!«

»Lažeš!«

»Pa pojdi nocoj v mesto in si jih oglej! Saj ni vstopnine!«

Lojz je ves popoldan pasel in si skušal predstavljati z vrha enega hrasta na vrh drugega napeto žico, po kateri se sprehajajo ljudje, plešejo in se celo vozijo s kolesi. Toda ni in ni se mu posrečilo. Čim bolj se je bližal večer, tem nemirnejši je postajal in tem večja je bila njegova radovednost, ki je dotlej prav za prav niti poznal ni.

Zvečer je kolikor mogoče hitro opravil živino in sploh postoril vse, kar so mu ukazali. Zdaj ga je čakalo najtežje. Kako naj poprosi za dovoljenje on, ki ni nikoli silil

z doma? Ali se mu ne bodo smejali? Od razburjenja niti jesti ni mogel, ves čas si je v mislih sestavljal besede, s katerimi bo gospodarju povedal, da bi rad v mesto. A vselej, kadar je odprl usta, da bi izpregovoril, so mu izginile brez sledu z jezika. Končno ga je rešil Nace, ki se je pred odhodom okrenil k njemu in vzkliknil: »Pa pojdi zraven in boš videl, da se nisem lagal!«

Lojz se je ozrl po navzočih, gospodar in gospodinja sta molčala. Polona pa se je zaničljivo nasmehnila: »Lojza boš pa dobil od hiše!«

»Zakaj ne bi šel?« se je Lojz končno opogumil in stopil za Nacetom kljub opazkam, ki so padle na njegov račun.

V mestu je našel, kakor je povedal Nace. Nad prostornim trgom je bila napeta dolga žica, nad njo so svetile luči, pod njo pa je bila razpeta velika mreža. Ljudi se je kar trlo in godba je igrala kakor pri velikonočni procesiji. Nista dolgo čakala, ko se je na strehi pojavil belo oblečen moški, vzel v roke dolg drog in začel počasi stopati po vrvi. Lojz je okamenel od začudenja, niti čutil ni, kako ga je Nace dregnul v rebra in dejal: »Zdaj pa povej, če sem lagal!« Mož je medtem prišel na drugo streho. Ljudje so zaploskali. Že se je vračal. Spet ploskanje. Nato je prišel drugi, nekoliko večji. Vzel je v roke daljši drog in se spustil v tek po vrvi. Spet odobravanje. Nazaj je tekel še hitreje. Nato je prvi prišel do sredi žice in se tam postavil na glavo. Lojz ni nič več slišal, kaj se je dogajalo okoli njega, samo strmel je na žico. Končno si je prinesel manjši akrobat stol, ga postavil sredi žice, sedel nanj in zakričal, da je lačen in žejen. Nekaj trenutkov pozneje mu je tovariš prinesel mizo, steklenico vina in kozarec, klobaso in kos kruha. »Gost« si je razrezal klobaso, jo pojedel in še zalil z vinom; naposled je začel vriskati in razbijati po mizi.

Tisto noč je Lojz sanjal, da hodi po vrvi, ki je napeta od Boča na Donačko goro, pod njim pa se kar tre radovednega ljudstva, ki se čudi tako glasno, da segajo glasovi celo do njega. »Čujte, čujte! Ali je res to Korenov Lojz iz Gruškovja?« »Je, je, a Korenov ni in tudi iz Gruškovja ni! Piše se Vršič, doma pa je iz Ilovšaka v Halozah!« »Tako? Ampak imeniten dečko!« »Seveda, pred leti ni imel ničesar, niti imena, zdaj pa ima spet svoje staro ime, ki bo kmalu zaslovelo širom zemlje!«

Čez dan je neprestano razmišljal o tem, kar je prejšnji večer gledal v resnici, in še bolj o tem, kar je doživel v sanjah. Zvečer pa ni nič čakal, da ga bo pozval Nace, kar sam je stopil pogumno pred gospodarja, rekoč: »Tudi nocoj bi jih rad šel gledat!«

»Res?« se je Koren začudil. »Pa pojdi, saj tebe gotovo ne bodo tako zmešali kakor so Meškovega, ki že dva dni hodi po strehah.«

Ta večer je bilo še več ljudi. Najprej hoja, potem tek, vse kakor že prejšnji večer. Nato odmor. Zdaj je Lojz zagledal ljudi s pušicami, ki so hodili od človeka do človeka in pobirali denar. Opazil je tudi, da so ljudje radevolje dajali, pušice so se naglo polnile.

sploh je bilo slišati vsenaokrog samo škrobotanje z denarjem. Lojzu se je čudno zdelo, da prejšnji večer ni videl teh ljudi, čeprav mu je Nace zatrjeval, da so tudi pobirali. Po odmoru pa spet nekaj novega: vožnja s kolesom in hoja z zavezanimi očmi.

Še dva večera je šel Lojz v mesto, videl je oba akrobata od blizu in zvedel, da je eden po poklicu mizarski, drugi pa trgovski pomočnik in da sta pred dvema letoma videla šele prvič akrobata, in sicer nekega slovitega Nemca, zdaj pa že dobro leto hodita iz kraja v kraj in kažeta svojo spretnost, obenem pa lepo zaslužita.

Vse to ga je močno pretreslo, bilo mu je, kakor da se je prebudil iz večletne otrplosti. Nekaj dni je sicer še hodil kot mesečen okoli, sanjal o vrvi od Boča na Donačko goro, potem se mu je pa zjasnilo: po vrvi drži pot, ki ga bo privedla iz sedanjega težkega, brezupnega življenja v drugo, boljše.

Medtem pa je Meškov Andrej, brezposelni krojaški pomočnik, dobil od nekod kos debele vrvi in jo privezal med dva stebra v skednju. Tu se je zbirala vsako nedeljo mladina iz Gruškovja. Tudi Nace je bil med njimi. Lojz ga sprva ni hotel poslušati, ko je pripovedoval o »vajah«. Naposled pa mu ni preostalo drugega, kakor da je šel neke nedelje z Nacetom.

V skednju se je trlo otrok. Glavno besedo je imel Meškov. Najprej je najbližnjim nekaj vneto razlagal, naposled pa se je spravil na vrv. Ko mu je nekdo podal precej dolg drog, je zaklical »Mir!« in

začel stopati po vrvi. Toda napravil je komaj dva koraka in že se je ob splošnem smehu zvrnil na slamo, ki je bila nastlana pod vrvjo. Nato so poizkusili še nekateri, a nihče ni napravil več ko dva koraka.

Lojz se je počasi preril v ospredje. Silno ga je zamikalo, da bi poizkusil še on. Toda bal se je, da ga ne bi Meškov zavrnil in da ne bi napravil mogoče niti enega koraka. Ko se je Nace drugič pobral s tal, pa mu je zaklical, da bi nekoliko opravičil svojo smolo:

»Lojz, pa poizkusi še ti, da boš videl, kako gre!«

»Saj si ne upa!« se je oglasil nekdo.

»Čemu si ne bi upal?« je vzkliknil Lojz in stopil tik pod vrv.

»Pa daj, da vidimo, kako se boš zvrnil!«

Lojz je brez besede splezal po lestvi, stopil na vrv, se oprl s hrbtom ob steno in trdnoprijel v roke drog, ki mu ga je Meškov smeje izročil. Prej, ko je stal spodaj, se mu je vrv zdela nizko, zdaj pa se je čutil nekje silno visoko, da se mu je kar meglilo in so se mu tresle roke.

»Glejte ga, ne upa si! Saj smo vedeli!« se je oglašalo od spodaj. Lojz je trdneje stisnil drog in začel počasi stopati, čeprav ni nič videl pred seboj. Za hip se mu je celo zazdelo, kakor da hodi z Boča na Donačko goro, potem je zaslišal škrobotanje s pušicami, naposled pa je vse utihnilo in zajela ga je tema, iz katere ga

je predramilo šele silno vpitje in smejanje. Presenečen se je oziral naokoli. Zagledal je nad seboj smejoče obraze in začutil silno bolečino v desnem gležnju.

Od vsepovsod se je vsulo nanj: »Pošteno je padel!«

»Česar mi ne zmoremo, pa bi napravil takle haloški hlapčič!«

»Začel pa je tako, kakor bi bil pravi akrobat!«

»No, za nekaj časa bo imel dovolj!«

Lojz se je zaman skušal dvigniti na noge. Komaj je dobro stal, že se je zvrnil; desna noga ga je vedno bolj bolela. Nekateri so se mu še dalje smejali, Meškov pa je le stopil k njemu in ga dvignil. Pri tem je opazil, da ima desno nogo v sklepu močno zateklo.

»Izvinil si je nogo! Pojdite po Gajškovega botra, da mu jo naravnajo.«

Smeh je utihnil. Fantje so zaskrbljeni obstopili Lojza, ki je počasi odhajal oprt na Meškovega. Bolj ga je žgala sramota kakor pa bolečina. Potolažiti ga ni mogel niti Breznikov Tonek, ki je dejal, ko je bil Lojz že sredi dvorišča:

»Pa recite, kar hočete: tako daleč ni prišel še nihče, saj je bil že preko polovice!«

(Se nadaljuje.)

ARABSKA, TATARSKA, TUMULSKA

Tri šaljive ljudske pripovedke iz Azije

DAVORIN RAVLJEN

(ilustriral Saša Šantel)

Alahova volja

»Kam, brat moj arabski?«

»Na trg, učeni mož, na sejem!«

»Boš kupoval ali prodajal?«

»Bom kupil, mož učeni. Oslička kupim. Ko se bom vračal in če še nekaj časa tu postaneš ob drevesu, me boš videl, kako veselo bom domov pojezdil.«

Modrijan si pogladi sivo brado in reče preudarno:

»Ne govori tako, brat moj arabski. Ne moreš ravnati vsega po svoji volji. Alah je nad nami, on vodi naša pota in dejanja. Kadar komu razkladaš svoje namene, daj, reci vedno: Če je Alahova volja!«

Arabec gleda, posluša, se posmehne, vzklikne:

»Tu je mošnjiček, v njem je denar — tam je belo mesto, tam je na sejmu osliček. Učeni mož, ne boš me prepričal, da se Alah briga za moje majhne kupčije!«

Sonce je že visoko, Arabec hiti na sejem. Tam postopa in skače gori in doli. Mnogo je živine, mnogo je ljudi... Hop, pa mu v gneči sledi prebrisan tat in mu sname mošnjiček izza pasu. Niti para ni ostala v kupčevi lasti.

Izbira, kupuje Arabec oslička. Ga izbere — pa ga ne more plačati. Kakor polit maček caplja Arabec domov.

O, na sramoto in zadrego še stoji učeni mož ob drevesu, stoji in molče gleda poparjenega Arabca. Ta ne čaka odgovora, sam izusti spokorno:

»Čuj me, učeni mož, res, Alahova volja je, da se vračam domov. Kajti bila je Alahova volja, da mi je preklemani zmikavt v mestu ukradel mošnjiček. O, naj bo Alahova volja, da grom ubije tatu, ki mi je pobral denarce in me pripravil ob oslička!«

Trije popotniki in divja gos

Trije tatarski možje so šli na pot. Mula je bil prvi, tako imenujejo Tatare svoje duhovne. Govornik je bil drugi, tretji pa strelec. Ta je imel lok s seboj in v tulu ostre puščice. Dvigne se izza ločja divja gos. Strelec pomeri in gos krvavo zadeta telebne na tla. Napravijo ogenj, veselijo se slastne gosje pečenke. Gos se peče in razširja prijeten vonj, vsi trije pa tačas opravijo dolgo dnevno molitev. Po molitvi ležejo ob ognju in se zabavno pogovarjajo.

Govornik reče: »Tovariša, takole bo najbolje: zatisnimo oči, zaspijmo in komur se bo najlepše sanjalo, ta bo pospravil gos.«

Prav. Zadovoljna sta strelec in mula. Saj gladni so vsi trije in vsak izmed njih bi ena — dve pospravil tole pečeno gos.

Se zleknejo in zaspijo. Ne, strelec se samo potaji. Ko tovariša zasmrčita, sname dehtečo gosko z ražnja, na kose jo razklene, brado si omasti s pečenko. Dobro se napapca, zadovoljen se potem zlekne in zasmrči slajše od onih dveh.

Mula in govornik se čez čas zbudita. Vsak od svoje strani dregneta strelca, še ta se mora vvesti. In govornik vpraša: »Kaj sta sanjala, tovariša? Na dan z besedo po resnici in pravicil!«

»Ti si govornik,« ovrže mula, »ti pripoveduj, ti si gotovo najlepše sanjal.«

»Da, v sanjah sem bil golob in sem poletel proti nebu. Prva nebeška luč me je obsijala, ugledal sem angele. Ko sem poletel še više, me je obsvetil drugi nebeški žar. V njem uzrem duše umrlih prerokov...«

Mula se zamisli: »O ta slepar! Če ga obsije tretji nebeški svit, bo rekel, da je videl samega nebeškega Gospoda in bo pohrustal gos!« — Zato mu hitro vpade v besedo: »In ko sem videl, da si se

izpremenil v goloba in se dvignil v nebesa, sem se jaz izpremenil v jastreba in se pognal za teboj. Ne boš, ne...«

Strelec ju lepo posluša, potem pa lepo mirno razloži: »Saj, saj! Oba sem videl odfrčati in sem si rekel: teh dveh ne bo več na zemljo, odfrčala sta, konec! Vstal sem in pojedel gos. Če ne verjameta, poglejta kosti, lepo sem jih zložil in pokril s pepelom.«

Razgrnili so pepel. Da, da, nič drugega ni bilo pod njim, kakor bele gosje kosti, ki jih je tovarišema prepustil strelec v svojem najlepšem snu.

Guru Gimpel in njegovi učenci

DAVORIN RAVLJEN

(Ilustriral Ljubo Ravnika)

Guru Gimpel je živel med silnimi Tumuli na pustem Mongolskem. Guru so mu rekli, ker je učil božje nauke. Gimpel mu je bilo rodno ime. Popotoval je Guru Gimpel, z njim je hodilo pet učencev: Sempel, Pimpel, Limpel, Timpel in Taps. Nobeden izmed njih ni bil najbolj prebrisan, vsi so bili enako brihtni. Kvečjemu bi lahko rekli, da je Taps bil včasih malce pahnjen in neroden ko štor.

Šli so Guru Gimpel, Sempel, Pimpel, Limpel, Timpel in Taps po deželi. O, pusta Mongolska, redke so vasi! Šest vasi so že prepotovali Guru Gimpel in učenci. Šest tujih, daljnih vasi. Samo še tod so lahko nabrali nekaj božjakov. Doma in daleč naokrog jim nihče več ni dal prebite pare. Ampak Guru Gimpel ni brusil svojih petâ. Imel je

konjička, jojme, suhega konjiča, da je po njegovih rebrih lahko štel dneve v tednu.

Bilo je vroče neki dan. Guru Gimpel je kimal na ubogem konjskem hrbtišču. Naenkrat mu omahne pestri turban z glave, zadel je v vejo. Guro Gimpel jezdi še nekaj časa dalje, potem se zravna na konjskem hrbtišču in vpraša:

»Kje je moj turban, učenci? Kaj ga niste pobrali? O, prosim vas, dajte mi ga!«

V en glas odvrnejo Simpel, Pimpel, Limpel, Timpel in Taps:

»Predragi Guru, tam leži tvoj turban. Prav gotovo tam, kjer ti je smuknil z glave.«

Guru Gimpel namrši obrvi, postrani pogleda učence in reče:

»Ali ne stoji zapisano in v dobrih naukih rečeno, da je treba pobrati, kar je padlo na tla?«

Ali nobeden učencev se ne skloni, da bi pobral turban.

»Nak, gospod, motiš se!« se oglašajo drug za drugim. »Nikjer ni zapisano kaj takega!«

»Na tla pade vse polno stvari, ali naj vse pobereмо?« vpraša še Taps.

Guru Gimpel nekoliko pomisli in reče:

»No, no, no! Krivo ste me razumeli. Pravim: so stvari, ki jih je treba pobrati, — in so stvari, ki jih ni treba pobrati. Bodite bistri kakor sablja, ki reže na dvojce: eno sem, drugo tja!«

»Ne, ne, ne, tako pametni pa nismo«, odvrnejo v en glas Simpel, Pimpel, Limpel, Timpel in Taps. »Daj, predragi Guru Gimpel, napiši nam stvari, ki jih je treba pobrati!«

»Prav!« pristane Guru Gimpel. »Napišem.« In napiše. Taps pa pobere turban in ga položi v mojstrove roke. Potem gredo naprej.

O pusta pokrajina, ni prave steze in ceste, jarki so, kamenje in kotanje! Naenkrat se zgodi, da se šepavi konj spotakne in se zvrne. Pa to ni vse. Tudi Guru Gimpel se prevrže s konjskega hrbtišča — glavo naprej, noge v zrak — in se zasadi naravnost v prvo jamo. Vpije na pomoč, vpije:

»Učenci moji, ven z menoj iz jame! Dvignite me!«

Prihitijo Simpel, Pimpel, Limpel, Timpel in Taps. Ta vzame izza nedrij list papirja, na njem je napisano, kaj vse je treba dvigniti. Sam Guru Gimpel je nedavno prej napisal ta spisek.

»Pobrat je treba: pestri turban — plašč — jopico — hlače...«

Takoj se Simpel, Limpel, Pimpel, Timpel in Taps lotijo dela. Dedca pustijo z glavo v jami in mu po malem snemajo in slačijo turban, plašč, jopico, hlače, kos za kosom. Ves gol stoji Guru Gimpel z glavo v jami, z nogama maha v zraku in prosi in roti, naj ga vendar postavijo pokonci.

Učenci pa tega ne, kajti to ni bilo zapisano na papirju.

»Gospod,« mu pravijo, »kje stoji, naj dvignemo tudi tebe? Pokaži nam, pokaži! Radi izpolnimo, kar je zapisanega!

S temi trdoglavci je bil resnično križ! Le toliko ustrežejo učitelju, da mu na vročo prošnjo prinesejo svež list in pisalo. In tako je Guru Gimpel — z glavo v jami, z nogami v zraku — okorno zapisal: »Kadar padem, me morate pobratil!«

Čim je bila zapoved zapisana, so učenci pograbili dragega učitelja, ga postavili na noge in ga posadili nazaj na konjsko hrbtišče. Potem so šli dlje: učeni Guru Gimpel, Simpel, Pimpel, Limpel, Timpel in Taps.

LE ČUJTE...

FR. LOČNIŠKAR

Vetri pomladni pihljajo
preko ravnin,
zvončki vsekrižem cingljajo:
le čujte jih — cin — cin — cin.

Gorke pozdrave prinaša
z juga nam ptičic zbor:
kot da je velika maša
in pevcev ves poln kor.

Le čujte, kaj pojejo ptički:
Tri-li, tri-li-li, tri-li-lom,
pojo kako lepi so grički,
kjer tvoj je in njihov dom...

CiCiBANOV₁ROD

MAMINA DUŠICA

J O S I P R I B I Č I C

Kar naenkrat, sredi temne noči se Anica zbudi.

Kaj pa je to? Ali ne hodi po sobi nekdo? Prav tiho in z boso nogó? Morda pa Franček hude sanje imá? Morda je Darček zbrcal odejo na tla? Darček je ko živo srebro, igračkast zelo! Še ponoči igra ga mika!

Anica iztegne rokó, Frančka in Darčka dotipa. Ne, bratca oba pod gorko odejo ležita, mirno, prav mirno spita.

„Sanjalo se mi je!“ Anica dè. Na drugo stran se obrne in spet zamiži. A glej, kdo spet se dotaknil je njenega lica in las in oči?

Na posteljo Majdica skloni se:

„Kdo je? Kdo je?“

Nekaj hladno zaveje, zašumi. Prav blizu nekdo govori:

„Jaz sem, ljuba Anica, jaz, mamina dušica! Ne morem v grobu mirno ležati. Ne morem v tesni trugi spati. Franček vsako noč sanja, vzdihuje in milo joka, če ga ne poboža mamina roka. Darček pa se še ponoči smeje, vriska, brca, zmeče s sebe vse odeje. Vsako noč moram zanj skrbeti, ga vedno znova odeti. Ti, Anica pa že sama spiš, si že velika, lahko sama zase skrbiš. A uboga sirota si, ti mamica v grobu leži. Jokaš neprestano tri že dni. Kdo naj tebi solze otre z oči, ko mene ni? Zato ne morem jaz v grobu ležati, v tesni trugi ne morem jaz spati.“

Anica posluša, se nič ne boji. Posluša, potem zaihti:

„Joj, zlata mamina dušica, ti! Saj si dovolj že trpela! Saj si dovolj skrbi že z nami imela! Bom jaz odslej za Frančka in Darčka skrbela. Le pojdi ti počivat, rajski mir uživat!“

Tako je Anica odgovorila, tako je obljubila.

Mamina dušica se je potolažila, na drugi svet se tiho je vrnila . . .

DOJNA IN MIR

P O C C I F F O R D U

(Ilustriral Francè Uršič)

Dojna

„Neumna gos si, da veš!“ zavpije on.
— Ti pa si zoprni pobalin! — odgovori ona.
„Nikoli več ne govorim s teboj.“
— Jaz pa se ne bom nikoli več igrala s teboj. —
„Briga me!“
— Mene še manj! —
„Bom že povedal tvoji mami, kakšna si.“
— Povej! Jaz bom pa tvoji. —
„Tožljivka!“
— Saj si ti prvi rekel! —
„Neumna gos!“
— Pobalin, pobalinski! —

In sta si pokazala hrbte. On je potisnil roke v žep in zažvižgal. Ona pa je vtaknila prst v usta in ga jezno sesala.

On si je mislil: „Tako je, če se igramo z deklicami. No, le čakaj, jaz se ne vdam, ne!“

— Fantje so vsi zoprni! — je premišljevala ona. — Ali le čakaj, danes ne odneham za nič na svetu! —

On je prestopical z nogami in vzel roke iz žepa. Ona pa je tiho zajokala. Skrivaj si je obrisala solze, da bi jih on ne videl.

Mir

On jo je skrivaj pogledal postrani. A ona je to videla in nalašč pogledala drugam.

„Zdaj pa grem v gozd gledat kosovo gnezdo!“ reče on.

— Saj ne veš, kje gnezdi kos, — podraži ona.

„Pač, vem! Včeraj sem ga našel.“

— Jaz grem rajši sama na sprehod. —

„Pa hodi sama!“

— In s teboj ne bom šla nikoli več. —

„Prava reč!“

Tedaj zajoka ona: — Ti neprijazni fant, ti! —

„Saj si ti spet začela!“

— Ne, ti si začel! Ti, da, ti, ker ne maraš zame! — zajoka ona prav na glas. — Rekel si, da sem neumna gos. —

„To sem rekel kar tako! Saj si tudi ti rekla, da sem pobalin, pobalinski!“

— Saj nisem rekla zares! —

„No, pa pojdiva pogledat kosovo gnezdo.“

— Saj si rekel, da greš rajši sam! —

„Če bi šel sam, bi ne bilo tako lepo. Sam s seboj se ne morem pogovarjati. Če bi bil sam, bi bil dolgčas. Pa tudi, veš, ne upam si sam v gozd!“

— Mene je tudi strah, če sem sama! —

In sta si podala roke ter odšla poslušat ljube ptičke v gozd.

M A T E R I

RUŽA LUCIJA PETECINOVA

Vse je sladkó, kar si kdajkoli dala
iz svoje mi ljubeče, bele roke,
bilá sem žejna in bilá sem mala
in zame kuhala si sadne soke.

A naj ti s tiho zdaj povem zahvalo,
kaj si najslajšega mi natočila,
nekoč ko steklo mi na tla je palo
in v strahu vsa drhté sem se solzila.

Roké me tvoje niso kaznovale,
s sočutjem si otrla moje lice
in k ustnicam, ki še so drgetale,
nastavila kozarec studenčnice.

Še zdaj, če duša kdaj mi težko sanja
in žalost muči jo neutešljiva,
se v snu podoba tvoja k meni sklanja
in čiste vode v čašo mi naliva.

DIVJI ŽERJAVI

CVETKO GOLAR

(Ruska pravljica)

Ilustriral Milko Bambič

Živel je kmet s svojo ženo, in sta imela hčerko in malega sinka. Nekoč reče mati:

»Hčerka, midva z očetom greva na sejem in ti prineseva meden štrukelj in pisano ruto. Bodi pridna, pazi na bratca in se mi ne gani iz hiše!«

Oče in mati odideta, hčerka pa pozabi, kar ji je bilo naročeno. Položila je bratca v travo in stekla na cesto, da bi se tam igrala.

Kar prilete divji žerjavi, zgrabijo bratca in ga odneso na svojih perutih.

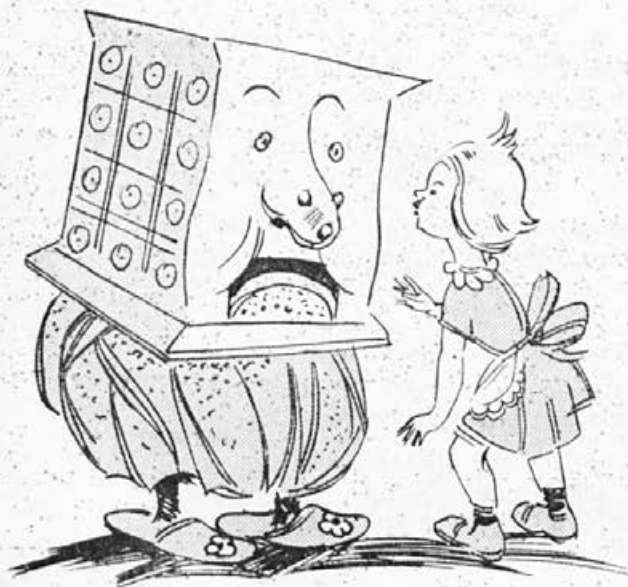
Deklica pride domov in pogleda, kje je bratec? Ni ga bilo. Jokala je in vekala, zdihovala in letala sem ter tja. Bratca ni bilo, pa naj ga je še tako klicala. Bala se je očeta in matere, zato je tekla na polje. Daleč, daleč na nebu so leteli divji žerjavi in izginili za temnim gozdom.

Divji žerjavi pa so bili že od nekdaj na slabem glasu. Delali so škodo in jemali male otroke. Deklica je uganila, da so ji odpeljali bratca, zato je tekla za njimi.

Tekla je in tekla, glej, tam stoji ob poti velika krušna peč.

Pravi deklica:

»Peč, ljuba peč, kam so leteli žerjavi?«

Peč ji odgovori:

»Jej poprej moj rzeni kruh, potem ti povem.«

»Ah, pri nas doma jemo samo pšenični kruh,« odgovori deklica.

Peč ni rekla besede več.

Deklica teče naprej. Tam stoji divja jablana.

»Ljuba jablana, povej, kam so leteli divji žerjavi?«

»Jej poprej moja zelena jabolčka, potem ti povem.«

»Pri nas doma jemo samo žlahtna jabolka,« odgovori deklica.

Jablana obmolkne.

Deklica hiti naprej. Tam je tekel mlečni potok čez cesto in je imel bregove iz sladke kaše.

»Ljubi mlečni potoček, povej, kam so leteli divji žerjavi?«

»Pij poprej moje mleko in jej moja kašo, potem ti povem.«

»Pri nas doma jemo samo sladko smetano.«

Mlečni potoček nič ne reče.

Še dolgo bi bila morala deklica bloditi po goščavah in gozdovih, da ni naletela na ježa. Sicer bi ga bila najrajši sunila s poti, ali se je bala, da bi se zbodla, zato ga je vprašala:

»Jež, šivankar, ali nisi videl, kam so leteli žerjavi?«

»Poglej, na tistole stran,« je pokazal jež. Deklica je tekla naprej.

Tam je stala hišica na kokošnjih krempljih, na pasjih tačicah in se je vrtila okrog in okrog. V hišici je sedela Jaga - baba, čaravnica Koščenoga. Na deski pod oknom pa je sedel njen bratec in se igral z zlatimi jabolki.

Sestra zagleda bratca, stopi tiho, tiho k njemu, ga vzame v naročje in odnese. Takrat pa prilete za njima divji žerjavi. Že so čisto blizu, kam naj se skrijeta?

Glej, čez pot teče mlečni potoček.

»Ljubi potoček, skrij me!«

»Pij poprej moje mleko in jej moja kašo!«

Deklica je hočeš nočeš pila in jedla mleko in kašo.

In potoček jo skrrije pod breg, divji žerjavi pa lete naprej. Deklica zleze izpod ruše in reče potočku:

»Hvala lepa!«

In odpravi se z bratcem naprej. Divji žerjavi pa so se obrnili in jima lete ravno nasproti. Kaj naj stori? Glej, tam stoji divja jablana.

»Ljuba jablana, skrij me!«

»Jej poprej moja zelena jabolčka!«

Deklica jih hitro jé, jablana pa objame deklico s svojimi vejami in pokrije s svojimi listi. Divji žerjavi lete naprej.

Deklica beži zopet dalje, ali divji žerjavi so jo zasledili in se ženejo za njo. Že so jo dohiteli, tolčejo s krili in ji hočejo iztrgati brateca. Glej, tam stoji ob poti krušna peč.

»Ljuba pečka, skrij me!«

»Jej poprej moj rženi kruh!«

Deklica vzame hitro kruh v usta in skoči skozi vrata v peč. Divji žerjavi pa frfotajo in kriče v zraku, potem pa odlete.

Deklica pa steče hitro domov. Bilo je dobro, da je prišla, ker oče in mati že gresta s sejma.

ENA, DVE . . .

MIRKO KUNČIČ

ENA, DVE,
POLŽ PO CESTI GRÉ.
TRI, ŠTIRI,
POLŽ ROŽIČKE ŠIRI.
PET, ŠEST,
PREKO BELIH CEST
KAKOR VLAK SOPIHA,
KOMAJ, KOMAJ DIHA,
SEDEM, OSEM,
POLZA JAZ POPROSIM,
NAJ ME S SABO VZAME
NA ŠIROKE RAME.

KO DEVET POREČEM,
Z NJIM ŽE V DALJO STEČEM.
KO DESET ZAKLICEM,
BOVA ŽE POD GRICEM.
KO DO STO NASTEJEM,
V KRANJ SE ŽE PRISMEJEM:
TAM DOMA MOJ DED JE,
STAR STO DVAJSET LET JE.
DED MI DA OREHOV
DVAJSET POLNIH MEHOV
IN CEKIN RUMEN —
VIJA, VAJA, VEN!

POMLADI NA ČAST

MIRKO KUNČIČ

*Sredi mlake
žabe so se zbrale
in na čast pomladi
zvonko zaregljale
pesem krasno,
pesem glasno,
da se do nebá razlega:
rega, rega, kvak, kvak, rega!*

*Pevovodja Žabec
takt jim s palčko daje
s takšno vnemo — en, dva, en, dva!
da ves svet se maje.
„Lepa si, pomlad zelena,“
poje zbor tako lepo,
da še meni od ganotja
solzno je oko.*

SUHEC IN DEBELINKO

DOBER DAN, GOSPOD DEBELINKO. JAZ SEM SUHEC, BERAČEK SUHEC. ALI TEKNE, KAJ? JAZ PA SEM ŠE OD VČERAJ TEŠČ! TAKO SEM SUH IN REVEN, DA SE SAM SEBI SMILIM. LAHKO SI PRESTEJEM VSE KOSTI. NO,

ALI BOS PUSTIL SE ZAME PAR ZRN? TAKO BI MI TEKNILA! PROSIM, PROSIM! KAJ, KAKO? DA NE? KAJ PRAVIS?, NAJ GREM SVOJO POT? NO, I, NO, ŽE GREM! A VEDI, KDOR SAM ZASE ŽIVI IN DRUGEMU NIČ NE PRIVOSČI, BO TUDI SAM UMRL!

ZDAJ SEDIM TU IN PREMISLUJEM, KAKO HUDO JE NA SVETU. ENI IMAJO PREVEČ, DRUGI PREMALO. TO NI PRAV! TA DEBELINKO IMA VSEGA ZADOSTI, JAZ PA NIČ, PRAV NIČ, KAKO

JE DEBEL! SEVEDA, KO PA VSE SAM POJE.

HO, ČUJ, KAJ PA TAKO VPIJE, KAJ TAKO KRIČI? ALI NI TO DEBELINKOV GLAS? KAJ SE MU JE NEKI PRIPETILO, DEBELUHU, SKOPUHU? ALI JE IZGUBIL DROBNO ZRNO IN SE JEZI? SE MALO TU POČAKAM, POTE M PA GREM POGLEDAT.

HA, DEBELINKO, KAJ SE JE ZGODILO S TEBOJ. ALI SI SE PREVEČ NAJEDEL IN SI POCIL? JOJ, JOJ, PA VES SI NAG. ALI TI JE BILO PREVROČE, DA SI SLEKEL GORKI KOŽUŠČEK? ZAKAJ PA MOLČIŠ, ZAKAJ NIČ NE ODGOVORIŠ? ALI TE ZEBE, KAJ? HM, HM... MORDA PA LE NISI POJEDEL VSEH ZRN! MORDA JE TUDI ZAME KAJ OSTALO V TVOJEM KORITU. GREM POGLEDAT! ČE SI PUSTIL KAJ ZRN ZAME V KORITU, SE NAJEM PA MALO ZADREMAM. POTE M SE VRNEM.

TEBOJ MASTILI, ZATO PA OSPANEM RAJŠI REVEN IN SUH. BOM VSAJ V MIRU ŽIVEL. NIHČE MI NE BO ZAVIDAL, NIHČE NE BO ČAKAL, DA SE ZDEBELIM IN UMREM. TI PA SI SE DEBELIL IN SI SKOPARIL, KO DA BI VEČNO ŽIVEL. TAKO, ZDAJ PA RES GREM SVOJO POT, PA ZBOM, UBOGI, MASTNI DEBELINKO.

HAHAHA, DEBELINKO, KAKO SE KADIŠ! KAR PUHTI OD TEBE. SEDAJ PA TE NIČ VEČ NE ZEBE, KAJ? ZDAJ SE NE BOS VEČ POSTAVLJAL, KAJ? VIDIŠ, TAKO JE: BOLJE JE OSTATI REVEN IN SUH. SUHCA LJUDJE NE MARAJO. PUSTE GA PRI MIRU. OB DEBELEGA PA SE VSE OBREGNE. VIDIŠ, VSE ŽIVLJENJE SI SE DEBELIL IN MASTIL. ZA KOGA? ZA DRUGE. ZDAJ SE BODO DRUGI S

DOGODIVŠČINE PEPCKA-ROKODELČKA

VII. POSTANE

 JE BIL PRI ZELO ZADOVOLJEN. DOBIL JE
BEL IN BELO . GLEDAL SE JE V IN SAM
SEBI SE JE . KMALU SE JE NAUČIL LASE.
ZA TO JE RABIL IN IN . POTE M JE LASE
LEPO IN JIH ZMOČIL Z . Z ROKO JE PRITISKAL
 IN IZ SE JE PRAŠILA . ČE JE PRIŠEL KAK
GOSPOD V , MU JE OBESIL NA .
POTE M JE GOSPODU PONUDIL . OKROG MU
JE OVIL BEL IN NAMAZAL GOSPODA PO Z MILOM.
TO JE DELAL S . KO SE JE ZAPENILO IN JE BILA
VSA POLNA PEN, JE VZEL V BRIVNO .

NAJPREJ JO JE NA , POTEM PA JE GOSPODA
 . KO JE KONČAL, GA JE , GA Z DIŠEČO
 VODO. GOSPOD PA SE JE POGLEDAL V , PLAČAL
 BRIVCU 5 IN ODŠEL IZ . KAKŠENKRAT JE
 TUDI DOBIL KAK . NEKOČ JE PRIŠEL V
 TUDI GOSPOD „TEPČEK“, JE REKEL IN POGLEDAL
 . „OSTRIŽI ME, PA LEPO RAVNAJ S , ČE NE. TI
 POTRGAM .“ SI MISLI : „ČAKAJ, ŽUPAN! DOLGE
 TI POREŽEM S !“ IN JE OVIL BEL POD
, VZEL IN — ŠVRK — ODREZAL EN KONEC .
 ŽUPAN JE ZAVPIL: „ NA VODI, KJE SO MOJE LEPE
 ! NA SODNIJO BOM ŠEL, PRED POJDEM, ZAHTE-
 VAL BOM ODŠKODNINE!“ TUDI JE BIL HUD:
 „MARŠ, TI NEMARNI! KAR K POJDI, TI
 NEUMNI!“ IN TAKO JE SPET PRIŠEL K . MATI JE
 ZAJOKALA IN : „ČAKAJ , ČE NOČEŠ NOSITI BELE
 , BOŠ NOSIL PA ČRNO! POSTANEŠ!“

(Se nadaljuje.)

Majcena šenkica

Je bila majcena šenkica.
Prav majcena je
bila njena bajti:

ca. Je imela majceno pitkico, majcena
pitkica majceno gnexdece, v majce-

nem gnexdecu prav majceno
jajčece in spekla

prav majceno potico. Je dala majceno
potico na majceno okence hladit.

Pajoj, poglejte majceno mušico!
Pojedla je vso
majceno potico!

Majcena šenkica xaihti! „Se ča-
kaj majcena mušica ti!“ In teče
povedat ma-

DOMA in PO SVETU

CERKVICA SV. DUHA PRI ZIDANEM MOSTU

Nad Loko pri Zidanem mostu ždi na griču bela cerkvica posvečena sv. Duhu. Kakor okrog večine naših cerkva se tudi okrog nje spleta cel venec pripovedk. Te pripovedke gredo od očeta na sina, od sina na vnuka. Mnogokrat se izgube in nihče več jih ne pripoveduje. Cerkvice pa samevajo dalje in nihče ne ve več ničesar zanimivega o njih. Naša dolžnost je, da rešimo take zanimivosti pozabljenja.

Cerkvico sv. Duha odeva skrivnost. Ljudje okrog Loke se pogovarjajo o njej v mraku, pod noč pa gledajo plašno na njen zvonik, ki gleda na Loko iznad bujnega gozdiča. Kajti v cerkvi je nekoč strašilo. Noč za nočjo.

Nekoč — davno, davno je že tega, so v tej cerkvi pokopali neznanega mladeniča, ki so ga našli mrtvega v gozdiču poleg cerkvice. Pri njem so našli pismo. V pismu je prosil, naj ga pokopljejo v cerkvi. Stroške naj krijejo z denarjem, ki ga bodo našli v njegovi torbi. Izpolnili so mu željo. Kupili so mu krsto in ga pokopali sredi cerkvice. Telo mu je našlo mir, a duša ne! Vsako noč od enajstih do polnoči je begala po cerkvi.

Neki berač, ki je bil nekoč zaspal v tej cerkvi in ga je cerkovnik v njo zaklenil čez noč, je pripovedoval o tej duši čudne stvari. Ob enajsti uri ga je zbudil silen ropot. Cerkev se je nenadoma razsvetlila in videl je, kako se je dvignila grobna plošča. Iz groba je vstal mladenič, sezul škornje, šel k oltarju in se zatopil v molitev. Ko je odbila ura polnoč, je odšel zopet v grob.

»Kaj, ko bi šli čez noč v cerkev in vzeli mladeniču škornje, ko molil«, se je nekoč domislil Gabrškov Peter s

Planine, ko je izvedel za beračevo zgodbo.

Ali nihče njegovih tovarišev si ni upal. Pa se je fant pobahal: »Grem pa sam, če se nihče ne upa!« je dejal. Pogumno jo je mahnil o mraku proti cerkvi.

Preden je mežnar zazvonil Ave Marijo, je bil fant že na koru. Kmalu na to je začul stopati mežnarja, ki je odhajal iz cerkve. Zaškripal je ključ v cerkvenih durih in Peter je ostal v temni cerkvi popolnoma sam. Gledal je proti oltarju, a razložil ni ničesar, taka tema je bila. Postajalo ga je strah, vsak šum ga je vznemirjal, a premagoval se je in tako vztrajal do enajste ure.

Tedaj je nekaj zaropotalo, vse se je streslo in cerkev se je v hipu razsvetlila. Peter se je ves stresel in lasje so se mu začeli ježiti. A zopet se je premagal. V cerkvi je bilo tako svetlo, da je videl razločno, kako se odpira grob sredi cerkve. Iz groba stopa lep mladenič v škornjih. Najprej se ozre po cerkvi, potem pa sezuje škornje, gre k oltarju in prične pobožno moliti.

Tudi Peter si je sezul čevlje, da bi bolj neslišno hodil. Splazi se s kora, gre počasi do groba, izmakne mladeniču škornje in odhiti nazaj na kor. Čaka, kaj bo.

Tedaj odbije ura v zvoniku polnoč.

Mladenič pri oltarju se prekriža, vstane in gre h grobu. Škornjev ni nikjer. Takoj je vedel, da je nekdo v cerkvi, strašno je zavpil, prinesel iz groba rakev, jo treščil ob tla, da se je razletela na posamezne deske. Takoj zasluti, da je oni, ki mu ne da miru, na koru. Ker pa je smel bos hoditi le

od groba do oltarja, je moral, hoteč priti do kora, polagati desko poleg deske, da ne bi stopal po cerkvenih tleh. Tako se je približeval koru. Manjkala pa mu je samo še ena deska. Kaj storiti? Vidi, da ne gre drugače, zato sleče svoj suknjič. Peter je trepetajoč od strahu gledal mladeniča, ki se je srdito oziral proti koru. Ni vedel, kaj naj ukrene. Slaba bi mu predla, če bi prišel mladenič do njega. V zadnjem hipu zagleda Peter vrv, ki je visela iz zvonika, se požene proti njej, potegne in v zvoniku se oglasi zvon.

V cerkvi zavlada zopet mir in tema.

Peter je bil rešen.

Tudi mladeniču ni bilo treba odsej več prihajati iz groba in moliti. Mirno je počival v svojem grobu.

Ko so v vasi zaslišali zvon, so takoj vedeli, kaj to pomeni. Zbudili so mežnarja in vsi so odhiteli proti cerkvi. Odprli so vrata in iz cerkve je stopil Peter, ves blede, z mladeničevimi škornji v rokah. Sprva ni mogel ničesar govoriti, šele potem, ko so prišli v vas, jim je razložil, kaj je videl in slišal in koliko strahu je preстал.

Pri Koritniku v Celovniku še sedaj hranijo tiste škornje, ako povprašate, vam jih morda pokažejo.

Vladislav Šuster

NA POMLADANSKEM SEJMU

»Tak' prebudi se, no!« ... je mama dregnila Boža, ki se je premetaval v postelji. Fantič si je pomencal oči, planil kvišku in v veselje vseh domačih povedal o čudnih sanjah, ki so ga trápale v snu. Sanjalo se mu je, da je korakal sam po sejmu. Zgubil se je domačim in sejmarji so ga suvali sem ter tja. Tako so ga pririnali do slaščičarske stojnice. V tistem je zavpila sejmarka: »Primate ga, ukradel mi je piškot!« ... Deset rok ga je zagrabilo, pristopil je orožnik in ga je trdo prijel. Božo se je branil, obrnil žepe, pa ni nič pomagalo. Sejmarka je kričaje trdila, da je piškot gotovo odvrigel na tla, ali pa ga je že vtaknil v usta in pojedel. »V arest ž njim!« ... je zavpila množica, orožnik je potegnil iz torbe verige in jih nataknil fantičku na roke. Fant se je v joku zvijal ter prosil milosti ... »No, v tem ste me, mati, prebudili in rešili — aresta« ... je še povedal.

»Brž na pot!« je silil oče in povedal, da je voz že pripravljen. Nato so se podali pred hišo. Ko sta se oče in mati spravila na sedeže, je pristopil k Božu in njegovi sestrici Anici stari oče in potisnil vsakemu vnuku kovance za dva dinarja: »Kupita si kaj za spomin na sejem ...«, je rekel stari

mož in se zadovoljno smehljal ob pogledu na dečka in deklico, ki sta že vse te dni sem žlobudrala o sejmu, odkar so jima domači obljubili, da pojmeta z njimi.

Oče je udaril z bičem in domača hiša je ostajala za njimi ...

Pred trgom so srečavali znance, ki so tudi hiteli na sejem. Mimo prvih hiš so krenili nato na obširno dvorišče pri »Rogatem jelenu«, kjer so se običajno ustavljali vaščani iz Luže.

K došlecem je priskočil gostilničar in jim je hitel stiskati roke. »Pozdravljen, Damjan, si prišel tudi ti sejmarit?«

»Kravo bi rad prodal, pa nekaj moram nakupiti«, je odgovarjal oče in zlezal z voza, za njim so poskakali še mati, Anica in Božo.

»France!« je zavpil gostilničar. Brž je pritekel hlapec, ki je takoj prevzel konja in voz v svoje roke.

»Zdaj gremo najprej na živinsko sejmišče«, je odredil oče, »pogledat moramo, če je kaj kupčije.« Oče in mati sta stopala z naglimi koraki, Božo in Anica sta drobila za njima. Ob vhodu na sejmišče je bilo pri mali baraki več mož. Občinski tajnik je sedel ob mizi in nekaj pisal. Poleg njega sta se vrtela tudi dva orožnika z nasajenimi bajo-

neti. Plašno je vprašal Božo očeta: »Kaj pa delajo tisti le tam?« ...

»Občinski tajnik — to je tisti go-spod, ki sedi pri mizi — pregleduje ži-vinske potne liste. Vsakdo, ki pripelje živino na sejem, se mora izkazati s potrdilom, da je žival res njegova. Orožniki pa pazijo in so tu za varstvo, ako bi se kdo predrznil poseči na skri-vaj v tuj žep«, je tolmačil oče.

Ob dolgih kolih, ki dele sejmišče na več delov, je bilo polno živine. Pri vsakem živinčetu so stali ljudje. Med vrstami so hodili možje, oblečeni po največ v križaste hlače, na sebi so imeli usnjate suknjiče in noge so jim tičale v škornjih.

»Kdo neki so ti možje?« se je za-nimal Božo.

»Mesarji so, ki kupujejo živino«, je odvrnil oče.

Damjanka je ugledala sredi mno-žice domačega hlapca Toneta, ki je držal na povodecu kravo Lisko. Vsi Damjanovi so se brž podali tjakaj.

»Je bilo že kaj barantanja?« je izpraševal gospodar.

»Mesar Hribernik se je zanimal za kravo. Pa tudi Jernač iz Hrušice si je že ogledoval žival.«

Damjan se je takoj odločil: »Tone, stopi okrog in poišči Jernača. Ta bo morda boljši kupec kakor mesar.«

Hlapec je izginil med množico, pa se je kmalu nato vrnil s kmetom. Z močno, delovno roko je segel došlec prijatelju v roko, prav tako tudi Dam-janki. Izmenjali so brž nekaj besed, kako je kaj Jernački in drugim, nakar je presekal Jernač razgovor in dejal: »Tvojo Lisko bi kupil, Damjan, če ne boš preveč dražil« ...

»Mi je prav«, mu je prijazno od-govarjal oče in Božo je zadovoljno pri-tegoval ušesa, čeprav mu je bilo hudo, da pojde od doma Liska, ljuba žival, ki jo je tako rad pasel.

»Prav imenitna žival je to, kot nalašč za rejo«, se je vtaknil v razgo-vor za njihovimi hrbti pravkar došli kmet. Božo se je okrenil in je ugledal zgovornega moža.

»Ej, ti si, Štefe«, sta zinila Jernač in Damjan. »Pa počakaj malo tu, da naju boš laže zбоgal«, je dostavil še Damjan.

»Po 3 Din in pol boš plačal, Jer-nač«, se je okorajžil Damjan.

»Nikoli tega, raje grem takoj dru-gam«, je zagrozil Jernač in je hotel že proč, pa ga je Štefe še pravočasno pri-držal za rokav. Štefe je začel hvaliti živinče, kako pridno je, da daje zdravo in mastno mleko, vsak dan najmanj po dve keblici. Božo je poslušal in se ču-dil, kako ve možak vse to, ko ga še nikoli ni videl doma, on pa tudi menda Liske ne.

»Naj jo vodi malo naokrog«, se je odločil nato Jernač.

Tone je povedel Lisko okrog in vsi so zrlji za njo, Štefe pa je dejal: »Hodi kakor mestna gospodična v šimi čevljih...« Zadovoljno se je muzala gospodinja in dejala Božu in Anici: »Ta Štefe pa je res pravi mešetar, go-vori kakor strgan dohtar« ...

»Zdaj pa se kar domenimo zaradi cene«, je zadovoljen nadaljeval Jernač kupčijo. Spet je posegel vmes Štefe in vlekkel za roko Damjana in Jernača: »Udarita v roke po tri dinarje in četrt.«

»Naj bo,« je prikimaval Jernač, Damjan pa se je branil, da je premalo. Končno so se zedinili, da bo kupec primaknil še dva kovača, enega za Ani-co, enega za Boža. »Zato, da bosta laže pogrešala svojo Lisko«, je opravičeval zahtevek gospodar. Nato so udarili v

Stojnice na sejmu

roke, Štefe je zadovoljen tolkel dlan ob dlan in vpil kot jesihar. Medtem je hlapec Tone odvezal živinče in ga je odpeljal na trško tehtnico, ostali so šli poleg. Z listkom, ki so ga dobili pri tehtanju, so se vrnili v gostilno k »Rogatemu jelenu«, kjer so naročili nekaj pijače; Štefe, Jernač in Damjan pa so preračunali kupnino. Ko je novi lastnik odprl denarnico, so se zaiskrile oči obema Damjančkoma. Jernač je odšel najprej kupnino očetu, vsakemu otroku pa je stisnil v roko kovača, kakor so se domenili na sejmišču.

Trčili so še na zdravje in v slovo.

Damjanovi so odšli na sejem. Ves trg je bil spremenjen v mesto platnenih hiš. Na obeh krajih ceste so bile postavljene stojnice. Kupci so se drenjali in stoglava množica se je pretakala med stojnicami. Vrišč je bil tak, da je šlo Božu in Anici kar skozi ušesa.

»Dobro se naju držita«, je svarila mati otroka. »Če se zgubita, sta izgubljena... Najprej gremo kupit za očeta nekaj perila«, je predlagala mati. Božo je medtem venomer premišljal, če se

Dežnikarji vabijo

Veselite mladine na sejmu

bo mati odločila tudi za njegove irhovke, ki si jih je že tako dolgo želel.

»Zdaj pa še nekaj zate«, je pokazala mati. Božu je stopila kri v glavo. Poiskali so stojnico z oblekami.

»Tiste so mi vsč«, je pokazal dečko s prstom na ene izmed irhovk, ki so visele na lati. Bile so rjave barve in z belim usnjem obšite.

»Pokažite mi jih«, je prosila mati sejmarja. Nato so dečku pomerili hlače. Ko je povedal trgovec ceno, so še nekoliko pobarantali, nato pa so zavili irhovke v papir.

»Ti pa dobiš rdečo ruto«, je požala mati Anico. Prerili so se do naslednje stojnice in izbrali lepo ruto.

»Nikar mi je nič ne zavijte. Imela jo bom kar na glavi«, je prosila Anica. Seveda so ustregli prošnji in deklica se je postavljala z živopisano ruto.

Ko so kupili še čevlje za mater, je ugledal oče vrh neke stojnice dežnike, ki so vabili kupce. »Veš kaj«, je opomnil Damjan ženo, »pri hiši nimamo nobenega poštenega dežnika. Kadar je treba v dežju z doma, sem že res v zadregi.«

»Tudi jaz sem že mislila na dežnik«, je pritrdila žena, nakar so se zrinili Damjanovi med sejmarji do dežnikarja. Brž so sklenili kupčijo.

»Zdaj pa pojdemo na južino«, je svetoval oče. Spet so se vrnili k »Rogatemu jelenu«.

»Vsakemu juho z rezanci«, je naročila mati. To je jed, ki jo cenijo naši kmetje kot nekaj izdatnega ob velikih dneh, kakor so semnji. Vsak je

dobil še zemljo. Slastno so zalagali in kmalu končali.

»Zdaj pa kar domov!« je naročil gospodar hlapcu Tonetu. Pa se je vtaknila vmes mati in rekla: »Jaz bom stopila še enkrat mimo kramarjev. Prej je bil tak dren, da otroka nista dosti videla. Zdaj, ko so se razgubili ljudje h kosilu, bosta Božo in Anica vsaj kaj videla.«

Prava paša za njune oči se je res šele zdaj začela. Stegovala sta vratove na levo in desno. Ob stojnicah so se gnetli otroci. Božo in Anica sta se zamaknila v skupino otrok. Eden izmed njih si je pravkar kupil balonček. V pričoč vseh ga je napihoval. Ostali so mu

zavidali. Fantič se je hotel postaviti, pihal je še bolj, balonček se je redil... pok!... in balonček je — razneslo...

Tudi od debelušnega kramarja ju je mati komaj odtrgala. Zgovorni mož je vzel notes, nato je primaknil še zrcalce, nekaj svinčnikov, komad mila, zavitek peres, rdečo radirko... in še to in ono... pa je ponudil vse za — pet dinarjev. Božu, ki je stiskal v rokah kovača, se je od smešno nizke cene kar zavrtelo v glavi. Po dolgi prošnji, ki jo je podpirala tudi Anica, je mati le dovolila nakup in Božo je bil sedaj najbolj srečen fant na vsem sejmu. Takisto seveda tudi Anica.

Jože župančič.

RAZGOVOR O NETOPIRJU

Spominjam se, kako je večkrat suhi sosed Jozel ob poletnih večerih drvel okrog gospodarskih poslopij in po sadovnjaku z dolgo prekljo za prhutajočimi netopirji. Strašno je bil hud na »pilpogačke«, kakor smo tedaj rekli netopirjem. Trdno je bil prepričan, da se te čudne živali, pol tiča pol miši, radi zapraše človeku v glavo in zapletajo v lase. Saj se je že večkrat katera teh mrcin sunkoma pognala proti njemu. Prav tako je tudi verjel, da se netopir prisesa ponoči v hlevu na živino in ji pije kri. Zakaj bi sicer tako rad letal okrog hlevov in tudi v hlevih, če le more vanje. Jozel ga je videl letati tudi okrog oken pri shrambi, v kateri je shranjena slanina in zabela. Gotovo je, da se z njo masti, če pride do nje. Tako kakor Jozel so mislili tudi sosede, vendar netopirjev niso tako sovražili, da bi jih preganjali.

Po več letih sem se mudil delj časa v domači vasi. Moji sovrstniki so bili že gospodarji.

Toplega večera sva sedela s stricem Jozlem, ki se je zelo postaral, pri čebelnjaku in poslušala zamolklo šumenje čebel. Mimo glav hušknje netopir, da sva se ga skoraj ustrašila. »Mrcina grda«, je vzrožil stric in skoraj vstal s klopi.

Spomnil sem se nekdanjih dni, ko je še krepki Jozel s preklo v roki drvel za prhutajočimi netopirji. Previdno sem ga vprašal: »Kaj pa ‚pilpogačke‘, jih še preganjate?«

»E veš, star sem, noge ne puste, pa meh tudi ne. Pa kaj bi, še ko sem bil mlad in krepak, nisem mogel mrcine sklatiti, pa bi jo sedaj, ko sem ves betežen. Ali ni ta žival začarana? Kako nerodno prhuta, pa je skoraj nikoli nisem mogel sklatiti. Še preden sem prav zamahnil, že je prekrenila in kakor puščica odletela v drugo smer.

Pa ti mladi šolarčki, kako so bili hudi name, če so me videli s preklo v roki. Dopovedovali so mi, da nimam prav, ker preganjam netopirja, ki da lovi škodljivi mrčes.«

»Imajo prav«, sem mu pritrdil. Nekam nezaupno me je Jozel pogledal in radovedno vprašal: »Tudi ti tako misliš? No — ja, ti boš že vedel, kako je prav in res, saj se s takimi rečmi pečaš, vsaj slišal sem tako.«

»Marsikateri živali delamo krivico«, povzamem besedo, »jo po nepotrebnem preganjamo, nesmiselno zatiramo ali celo neusmiljeno mučimo.«

»Že prav, no«, je skoraj nevoljno zategnil stric Jozel. »Saj vem, da mladi svet marsikaj ve in zna, o čemer se

nam še sanjalo ni, vsega pa tudi ne! Prav rad verjamem, da pobero ptičke marsikateri mrčes. Vem, da se pastirke ne sukajo zastonj okrog živine na paši. Tudi lastavice vedo, zakaj gnezdiijo pri hlevih in v stajah blizu živine. Videl sem že, kako hitro love muhe in mušice in jih nosijo mladim v gnezdo. Ne morem pa prav verjeti, da bi mogla biti koristna ‚pilpogačka‘, ta mrcina, ki ni ne tič ne miš in ki tako skrivnostno leta ob poletnih večerih okrog domov. Ko pa pride hladna jesen, izgine, da človek sam ne ve kdaj in kam.«

»Hrane mu zmanjka, pa gre spat. Če bi bili šli kdaj na zimo s starim Primožem, cerkovnikom tam pri sosesk, v zvonik ali na cerkveno podstrešje, bi lahko videli na tramovih speče netopirje.«

»Kaj? Za zimo gredo spat, kakor jež in polh?«

»Tako je! Do jeseni se netopirji prav lepo zrede, ker imajo dovolj najrazličnejših nočnih hroščev in metuljev. Ko pojenja bogata izbira raznega mrčesa, ki leta ob poletnih večerih, si poiščejo mirne in skrite, pa kolikor mogoče mračne prostore, najrajši v starih zapuščenih poslopjih, zvonikih, na cerkvah pa tudi v votlih drevesnih deblih. Obesijo se na prste zadnjih nog z glavo navzdol. Z letalno kožico se zavijejo kakor s toplim plaščem in zaspe.«

»So pa pametni«, pritrđi stric Jozel. »Včasih bi bilo tudi za nas dobro, da bi v zimskem času za nekaj časa zaspali, posebno ob slabih letinah, ko je malo za v lonec in želodec. Vendar ne morem prav doumeti, kako more prebiti žival tako dolgo brez jedi, čeprav spi.«

»Po bogati poletni gostiji se netopirji prav lepo zrede. Obila mast jih v spanju redi in greje. Živalca med spanjem bolj počasi diha in zato ji zadostuje za življenje nabrana maščoba. Pred mrazom jo varuje gosti kožušček. Z oljnato tekočino, ki se jim nabira v posebnih žlezah med očmi in nosom, si natarejo na zunanji strani

letalne kožice, da so mehke in voljne, pa odprhutajo na lov.«

»Kako pa more ponoči loviti? Ali tako dobro vidi, da v temi razloči, kar hoče ujeti?«

»Netopir je ponočnjak«, začnem pojasnjevati. »To pa je res,« pritrđi stric, »samo ponoči vidimo to mrcino, podnevi pa nikoli.«

»Dobro stric«, ga prekinem in dostavim: »Vidi slabo, zato pa toliko bolje sliši, voha in čuti, za kar mu prav dobro služijo dolgi uhlji z zaklopkami, pa tudi vsa površina letalne kožice. Čuti in sliši tako dobro in ostro, da že od daleč začuti gibanje zraka in sliši šumenje letečih žuželk. Učenjaki so napravili razne poizkuse, da se prepričajo o njegovem tankem čutu in sluhu. Netopirjem so zalepili oči, pa so jih spustili v sobo, kjer so bile križem napete niti. Pri prhutanju so se jih netopirji tako spretno ogibali, da se nobeden ni zaletel vanje.«

»Kako je vendar to mogoče«, se je začudil Jozel.

»Zrak, ki so ga zvalovili prhutajoči netopirji, je stresal niti. Tresenje in brnenje napetih niti pa je opozarjalo netopirje na zapreke, da so se jih spretno ogibali. Ako zna človek oponašati brenčanje žuželke, se netopir, ako prileti v dovoljno bližino, kakor puščica urno požene proti glasu, pa se seveda prav tako hitro obrne, ko se prepriča, da je bil varan.«

»Zdaj pa razumem«, se oglasi stari Jozel, »zakaj sem zaman mahal po netopirjih. Kljub nerodnemu letanju ga je odneslo kakor bi pihnil, če sem zamahnil s preklo. To bo že vse prav, kar si povedal. Nekoč pa sem vendar sklatil precej veliko ‚pilpogačko‘. Široko je zijala in kazala ostre zobe. V tako široko odprtino se res lahko kaj ujame. Tudi zobem ni bilo kaj reči. Dosti jih je bilo, pa ostri in močni so se mi zdeli za tako živalce. Skoraj bi dal prav šolarjem, ko so mi trdili, da ne sesa krvi živini. Saj za sesanje res ne potrebuje tako ostrih zob.«

»Tako je prav«, mu pritrdim. »Netopir se hrani samo z različnimi žuželkami, ki jih lovi med prhutanjem. Je naš najboljši pomočnik pri zatiranju nočnih metuljev, katerih gosenice so hude škodljivke sadnega drevja.

Koliko naših jabolk je 'črvivih', pa še več bi jih bilo, če bi vedno lačni netopirji ne lovili metuljkov jabolčnega zavijača ob poletnih mesecih po sadovnjaku. V nenasitnem želodecu netopirja se zbirajo zimski pedici, katerih gosenice objedajo listje in cvetje sadnega drevja, in podobni škodljivci kakor so: prsteničar, gobavec, zlatnica, modro sitce, in drugi, ki napravljajo vsako leto nepopravljivo škodo po naših sadovnjakih. Vse naštete in še druge žuželke pokončavajo netopirji z veliko slastjo, da si nabere dovolj masti in toplote za zimsko spanje.«

»Kdo bi si mislil, da je temu tako«, reče Jozel in še pristavi: »Čudna pa je ta žival. Leta, pa ni ptič, miš pa tudi ni, ker ima peruti.«

»Peruti nima. Med prednjimi udi in trupom ter med zelo podaljšanimi pr-

sti na prednjih udih ima razpeto tanko kožico, s katero prhuta po zraku. Ne more pa se vzdigniti in s tal odleteti kakor ptice. Ako pade na tla, zleze na kak vzvišen prostor, se obesi na zadnje noge in se odžene v zrak.«

»Kaj pa mladiči, kako pa je s temi«, povpraša stric. »Ali jih izvali v gnezdu?«

»Konec maja ali v začetku junija skoti samica enega mladiča, včasih tudi dva. Hranj ga z mlekom in ga ima tako rada, da ga nosi s seboj, kadar prhuta za hrano. Mladič se oklene stare na sprednji strani in se je krepko drži.«

»Glej no, glej! Kdo bi si mislil, da je ta čudna žival tako pametna«, modruje sam s seboj stari Jozel. — »Je prav, da bodo mlajši bolj poučeni in pametni, kakor sem bil jaz, ki sem s preklo preganjal koristno »pilpogačko.«

Jozel se je ozrl na šumeče panje in zvezdnato nebo, počasi je vstal in dejal: »Lepo si mi razložil, pametno je vse urejeno. Pa lahko noč!«

A. Skulj

DROBNE ZANIMIVOSTI

V panju

je 12 do 24.000 čebel delavk, pa samo ena matica, ki zleže, preden začne čebele rojiti, dnevno 1200 do 2000 jajčec. V poletju je v panju tudi 600 do 1000 samecev — trotov. Da naberejo čebele 1 kg medu, morajo obiskati do 15.000.000 cvetov. Če bi bilo v panju 15.000 čebel delavk, pa bi vse zletele na pašo, bi morala obiskati vsaka delavka najmanj 1000 cvetov. Ker pa opravlja mnogo delavk razna dela v panju, obišče vsaka čebela dnevno do 2000 cvetov. Človek bi nabral 1 kg medu iz cvetnih čaš kakor čebela v 25.000 urah ali 3125 delavnih dneh po 8 ur. Koliko bi bilo to let, če računamo kako malo dni je ugodnih za nabiranje?

Na severnem in južnem tečaju

raste kljub hudemu mrazu, dolgi zimi in kratkem poletju do 600 cvetočih rastlin. Največ pa je v teh polarnih krajih mahov in lišajev, ki zrastejo tudi po meter visoko. Pozimi ti lišaji in mahovi zmrznejo, da jih sekajo s sekirami kakor pri nas drva. Kljub velikemu mrazu pa začno takoj bujno rasti, kakor hitro nastopi poletje.

Nekatere lepo cvetoče rastline so prinesli v naše kraje. Le redke so se nekaj časa držale. Pri vseh pa je zgubilo cvetje lepo živo barvo. V polarnih krajih je še dosti neznanih, morda tudi gospodarsko važnih rastlin. Znan je n. pr. islandski mah, ki ga jedo prebi-

valci na otoku Islandija z mlekom. Ob pomanjkanju ga mešajo tudi v kruh.

Severni jeleni bi ne mogli živeti v polarnih krajih, posebno v dolgih zimah, ako ne bi rastle v teh krajih poseben mah, ki je edina hrana za te živali, ki so za Laponce tolike važnosti, kakor nam naše domače živali. Iz tega mahu vare tudi alkohol.

Navade in razvade

1. Ne slini prstov, kadar šteješ denar ali listaš po knjigi. Na papirju so klice raznih bolezni, ki jih nosimo s prsti v usta.
2. Ne slini pisemenih znamk! Pomisli, skozi koliko rok so romale, preden si jih oblizal. Kdo ti je porok, da so bile vse roke zdrave ali vsaj snažne. Prav tako ne slini pisemskih ovojev, kadar jih zapiraš.
3. Ne dovoli, da pilne prodajalec v papirnato vrečico, v katero nasuje kupljeno blago. Lahko si na ta način kupiš poleg blaga tudi bolezenske klice.
4. Ne liži svinčnikov, posebno ne barvanih in kopirnih!
5. Ne pij z drugimi iz enega kozarca ali ene steklenice. Kdo ti jamči, da so vsi zdravi? Boljše je zdravje, kakor mala zamera.
6. Ne vtikaj med ustnice ali zobe igle, šivanke, denar, vozne listke i. dr.
7. Ne devaj kruh, meso, zelenjad i. dr. nezavito v eno košaro ali eno vrečo.
8. Ne puščaj jedi v sobi in kuhinji po mizah, da se po njih pasejo nesnažne muhe in jih onesnažijo in celo okužijo.
9. Umij si roke pred jedjo in po jedi ter če le mogoče tudi po delu, na vsak način pa, ko zapustiš stranišče. Snaga je pol zdravja!
10. Pri jedi ne čitaj pa malo govori. Ne igraj se s psi in mačkami.
11. Kadar kašljaš ali kihaš, se obrni od ljudi in deni robec pred usta.
12. Ali veš, da pod ni pljuvalnik?

Par zanimivih števil

Na vsem svetu je nad tri in pol milijona kamel, ki prenašajo tovore po puščavah Afrike in vzdržujejo te skromne in vztrajne živali skoraj izključno vso prekopustinsko karavansko trgovino, posebno v Egiptu, Sudanu in v Severni Afriki.

V Rusiji opravlja to delo skoraj en milijon kamel. Na prvi pogled se zdi to skoraj neverjetno, saj smo do sedaj slišali, da je kamela »ladja v puščavi«. Ne smemo pozabiti, da se širi neizmerna Rusija do Mongolije in Kitajske in da je za velike razdalje in puste kraje ta žival prav tako ustrezljiva kakor v puščavah. (V Indiji opravlja razna dela, posebno v velikih pragozdih nad 50 tisoč ukročenih in udomačenih slonov.)

Konj je na zemeljski obli kakih sto milijonov. Od teh je okrog 300 milijonov v Rusiji, do 15 milijonov v Severni Ameriki, v Argentini pa okrog 8 milijonov. V Jugoslaviji je okrog poldrugi milijon konj. Na našo banovino odpade do 50.000 glav.

Oslov in mul je na zemlji kakih 26 milijonov. Največ jih je na Kitajskem. Tam pride na vsakih 100 ljudi en osel. V Jugoslaviji je nekaj nad 100 tisoč oslov in mul. V Sloveniji jih je najmanj, našteji so jih samo nad 500 glav. Ti živali sta posebno prikladni za gorate kraje, kjer še ni potov. V prvi vrsti rabijo mule in osle v Dalmaciji, Bosni in v nekaterih predelih Srbije in Črne gore.

Koliko je goveda, ni točno ugotovljeno. Cenijo ga na 800 do 900 milijonov glav. Največ goveda ima Indija, in sicer okrog 150 milijonov. Argentinija sicer izvažata mnogo goveda, ne sledi pa po količini Indiji, marveč Rusija z okroglo 45 in Amerika s 40 milijoni glav goveje živine.

V naši državi je nekaj nad 5 milijonov glav, od katerih odpade na Slovenijo okrog pol milijona.

Muhe

Muhe so poleti posebno na kmetih velika nadloga za ljudi in živali. Svoja vališča imajo na gnojiščih, v straniščih in odprtih gnojničnih jamah, v hlevih in vsepovsod, kjer gnijejo razni odpadki. Od tod se preselijo v hleve, kjer nadlegujejo živino, in v stanovanja, kjer niso samo nadležne, ampak tudi nevarne ljudem, ker prenašajo razne nalezljive bolezni. Klice raznih bolezni lahko prenašajo neposredno ali posredno po jedilih, posebno po sadju in zelenjadi.

Muh se branimo na razne načine in z različnimi sredstvi. Nastavljamo muholovce, mušnico in milnico. Vse to ne pomaga dosti, ker se pojavljajo skoraj do jeseni vedno mladi zarodi.

Iz sob jih preženemo, ako prepriha sobe ob zgodnih jutranjih urah hladen jutranji zrak. Ker ne trpe prepriha, izlete. Seveda moramo prezračene in očiščene sobe dobro zapreti, sicer se muhe kmalu vrnejo.

V stanovanju razpršimo 40 % formalina, ki ga dobimo v vsaki drogeriji. Hlapi preženo in uničijo muhe. Dokler tekočina izhlapeva, ne smemo prebivati v sobi, ampak šele po temeljitem prezračanju.

V hlevih pobelimo stene in strop z apnenim beležem, kateremu primešamo raztopino galuna. Na 10 kg apna vzamemo 1 kg galuna. Muham je galun zoprn, zato ne sedajo na stene in strop, ako je v beležu galun.

Posebno pa poskrbimo, da se naselijo v hlevih in pri gospodarskih poslopih lastavice, ki so ob času pitanja najboljše zatiralke nadležnih muh. V stanovanju pa je snaga najboljši uničevalec te nadleže.

Kako sami napravimo novo konico na dežniku

Kaj rada se nam izgubi konica pri dežniku. Največkrat pa so temu krivi mali otroci. Skrivaj si izposodijo naš dežnik in se igrajo z njim: drsajo z njim po tleh ter rišejo s konico po blatu in pesku, zelo radi puste, da se

konica drgne ob ograji. Zato tudi opazimo večkrat sledove našega dežnika okrog in okrog hiše. Seveda na ta način konice kmalu ni več.

Da nam ni treba nositi samo zaradi tega dežnika v popravilo, si napravimo konico sami. Vzamemo si zamašek iz kake steklenice, ter ga ovijemo s tanko vrvc, da se nam pri delu zamašek ne izmuzne iz rok. Na širokem koncu zamaška izrežemo in izsvedramo v sredini luknjico. Na dežniku nam je namreč ostala še mala železna konica, kateri naj odgovarja po velikosti in po širini luknjica na zamašku. Na to konico potisnemo zamašek in ga trdno pritrdimo na dežnik. Novo konico obarvamo lahko z mastjo za črne čevlje. Vrhu tega prevlečemo lahko še z lakom za usnje. Taka konica bo izgledala kot nova in nihče ne bo slutil iz česa je narejena.

Naša lanska produkcija zlata

Po naših predpisih morajo vsi rudniki v naši državi, ki proizvajajo zlato, prodati tega naši Narodni banki. Večino zlata pridobe v bakrenih rudnikih. Naša lanska produkcija je znašala 2744 kg. Leta 1935. smo dobili 2444 kg, l. 1934. pa le 1174 kg. Cena zlata pa se giblje okoli 50.000 Din za kilogram. Največ zlata pridelajo v bakrenem rudniku v Boru. Lani so tam dobili 2080 kg, predlanskim pa 1952 kilogramov zlata. V ostalih treh rudnikih: Sv. Varvara pri Peku, Neresnica pri Kučevem in Trošnik pri Fojnici v Bosni pa so lani dali 664 kg, predlanskim pa 492 kg zlata.

Prozorno zlato

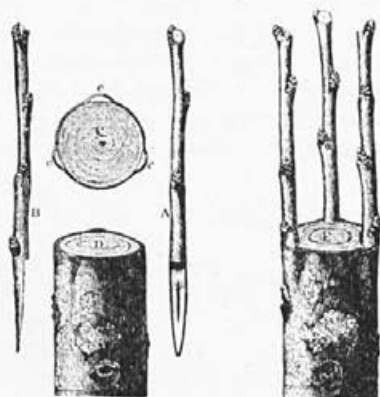
Prozorno zlato delajo danes s pomočjo elektrike (galvanično). Zlate ploščice zvaljajo tako na tanko, da imajo le še eno milijontinko centimetra debeline in so zaradi tega popolnoma prozorne. Izgledajo kot steklo z lahno zelenim bleskom. Take ploščice uporabljajo v fizikalnih laboratorijih za izredno natančno merjenje toplote.

Cepljenje za lub

Najenostavnejše in najlažje cepljenje sadnega drevja je cepljenje za lub. Na ta način cepimo pa le tedaj, ko je drevje sočno in muzevno ter se lub lahko loči od debla, to je v aprilu, maju in tudi še v juniju. Za začetnike in mlade sadjarje ni lažjega načina nego cepljenje za lub. Predvsem pa moramo cepiče, ki smo jih narezali že v januarju, do tega časa pravilno shraniti, da se ne posuše in se tudi popki preveč ne napnejo. Zato moramo nabrane cepiče prisuti v osojno lego na vrtu ali pa v vlažen pesek v kleti, kot je bilo na tem mestu svoječasno povedano.

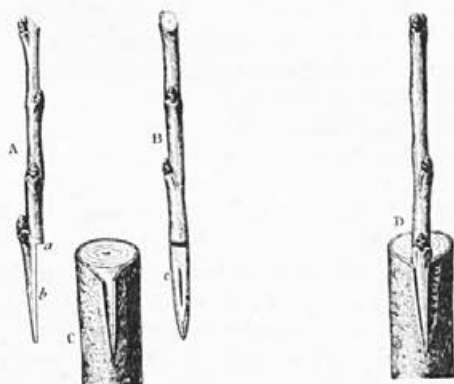
Naj navedem tri načine cepljenja za lub.

1. način: Na debelih podlagah n. pr. pri precepljanju drevja, vstavimo 3 cepiče. To naredimo tako: Na gladkem mestu odžagamo podlago in jo nato še z ostrim nožem gladko obrežemo. Na mestu, kamor hočemo vtakniti cepič, zapičimo med lub in les zagozdo iz trdega, okroglega lesa, ki smo jo na enem mestu poševno priostrili, ne da bi lub prej z nožem podolgem zarezali. Nato zagozdo izvlečemo in na

A in B = cepiča (od strani in spredaj), C = podlaga z označenimi mesti (c), kamor zapičimo cepiče, E = vstavljeni cepiči.

njeno mesto porinemo poševno prirezan cepič z majhnim sedlom. (Glej sliko!) Prav tako vtaknemo po potrebi še drugi in tretji cepič. Nato še zamažemo rez s cepilno smolo in cepljenje je izvršeno.

A in B = cepiča (od strani in spredaj), C = podlaga, D = vstavljen cepič.

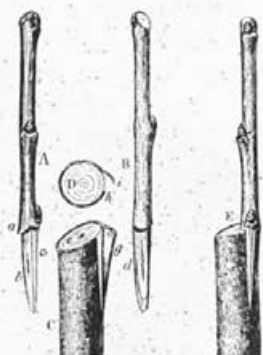
2. način: Prav tako kot zgoraj pripravimo podlago (divjak) in zarezemo po dolgem 4–5 cm dolgo zarezo v lub. Z noževo konico privzdignemo obe loputi, nakar vtaknemo v sredo cepič, ki ga porinemo do sedla na rez podlage. Cepič pripravimo tako-le. Pod očescem zarezemo v cepič sedlo in sicer približno $\frac{1}{3}$ debeline. Nato režemo od spodaj navzgor do zareze, nakar cepič obrnemo in priostrimo od sedla navzdol 4–5 cm dolgo zagozdo. Pri šibkih cepičih sedlo lahko opustimo ter cepič samo s poševnim rezom navzdol priostrimo. Vstavljen cepič povežemo z rafijo ter rane zamažemo s cepilno smolo. Takšno cepljenje je resnično najenostavnejše in ga vsakdo lahko izvrši. Zlasti pa priporočam začetnikom, ki so jim morda drugi načini cepljenja nepoznani. Pripominjam pa, da cepiči ne odženejo tako bujno kot pri cepljenju v zgodnji spomladi in se tudi celjeno mesto slabše zaraste. Kdor pa je zamudil cepljenje v februarju ali marcu, si bo pomagal v aprilu in maju

s cepljenjem za lub, ko je drevo še sočno in muzevno.

3. način: Boljši način kot sta zgoraj navedena, je cepljenje pod pol luba. Tu se rana zaraste hitreje, pa tudi cepič se tako lahko ne odlomi. Tudi pri tem cepljenju vstavljamo pri tanjših podlagah le en cepič, pri debelejših pa dva. Cepič pripravimo tako kot sem navedel zgoraj, le da mu nato na eni strani zarezane posnamemo lub v

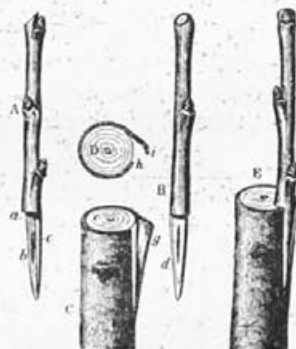
režemo sedla globokeje nego $\frac{1}{3}$ cepičeve debeline, ker nam jih sicer veter kaj kmalu odlomi. Pri posebno šibkih cepičih sploh ne delamo sedla, marveč prerežemo vodoravno samo lub in nato priostrimo cepič poševno navzdol.

Cepljenje pod pol luba lahko vršimo tudi v juliju in avgustu, pa tudi še v septembru, seveda s cepiči istega leta, t. j. z mladikami, ki so se razvile v istem poletju. Ti cepiči se sicer zarastejo pred zimo, poženejo pa šele prihodnjo pomlad — prav tako kot pri cepljenju na speče oko. Na ta način cepimo lahko vsa sadna plemena razen marelic in breskev.

A in B = cepiča (od strani in spredaj), C = podlaga, D = podlaga (loris), E = vstavljen cepič, a = poševno zarezano sedlo.

ravni črti navzdol približno 1 mm na široko. Tudi podlago odrežemo prav tako, kot je bilo povedano pri cepljenju za lub. Tam, kjer vstavimo le en cepič, odrežemo podlago lahko tudi nekoliko poševno (glej sliko!). V tem primeru pa moramo tudi sedlo na cepiču zarezati poševno. Na najvišjem mestu zarezemo v lub navzdol navpično zarezo prilično tako dolgo kot je cepičeva zarez (4—5 cm). Nato privzdignemo na podlagi samo tisto polovico luba, ki ni na tisti strani cepičeve zarez, kjer smo posneli rob luba in porinemo cepič pod privzdignjen lub. Tista stran cepiča, ki ima posnet rob, se sedaj dotika neprivzdignjene lopute na podlagi. Cepljeno mesto zavežemo in nato še zamažemo. Tak način cepljenja uporabljamo le pri podlagah s premerom do 3 cm. Pri debelejših podlagah, ki jih seveda vodoravno prirežemo, vstavimo 2, pri zelo debelih pa 3 in celo 4 cepiče. To pa radi tega, da se rana čimbolje zaraste. Pri teh cepičih pa moramo tudi sedla zarezovati vodoravno in ne poševno. Paziti pa moramo, da ne za-

Isto kot pri prejšnji sliki, le da sta podlaga in sedlo na cepiču prirezana vodoravno.

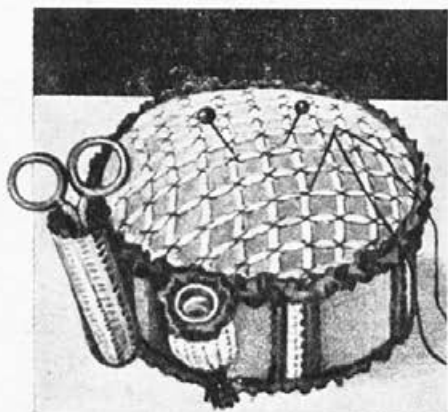
Cepljenje pod lub in polovico luba boste tudi vi, mladi sadjarji, lahko izvršili. Vse ono sadno drevje, ki slabo rodi in ima manjvreden sad, lahko prav sedaj precepimo s plemenitimi sortami.

Pa še nekaj! Ko smo drevo cepili, povezali z rafijo in zamazali s cepilno smolo, zavarujemo še cepiče, da nam jih pozneje vihar ne odlomi. To storimo tako, da privežemo na podlago 2—3 šibke veje, ki naj pa segajo zgoraj še nekoliko nad cepiče. Vzamemo pa lahko $\frac{1}{2}$ m dolgo vrbovo palčico, ki jo upognemo ter privežemo na podlago tako, da nam tvori nad cepljenim mestom lok. Na ta način zavarujemo cepiče tudi pred ptiči, ki sedajo na cepiče in jih dostikrat odlomijo. Na ta lok privežemo tudi mladike, ko poženejo iz posameznih očes na cepiču, da jih ne odlomi veter.

Leopold Paljk

Lepo darilce za mamico

Materinski dan se bliža in lepo je, če tedaj vsak otrok razveseli svojo mamico, pa bodisi še na tako skromen način. Mala gospodinja, ki ima urne in spretno roke, bo napravila mami veselje z lično blazinico za šivanke. Blazinico skvačkamo ali pa sešijemo iz blaga. Poiščemo si okroglo škatlico brez pokrova. Vanjo stlačimo mehkih krp, lahko tudi žaganja ali pa vate, kar imamo pač doma. Sedaj določimo višino, to je globino škatle in nato izmerimo s centimetrom okrog in okrog

rob škatle. Po tej meri si skvačkamo trak, ki je širok, kolikor znaša višina in dolg, kolikor znaša vsa okroglina škatle. Ko je trak izvršen, ga pritrdimo oziroma našijemo na škatlo. Oba konca traku sešijemo šele na škatli sami skupaj. Ob roboh sešijemo trak z robom škatle skupaj in sicer z redkimi ubodi. Ko smo to izgotovili, izmerimo, kolik je premer škatle. Najbolje je, če izmerimo po vrhu že napolnjene škatle največjo širino. Že prej pa moramo napolniti škatlo tako, da sega vata ali žaganje čez rob in nastane na vrhu okroglina. Če kvačkamo, tedaj upoštevamo tudi to okrogline in skvačkamo obliko polkrogle. Pri kvačkanju nam

niti ni treba meriti premera, ker lahko vedno sproti pomerjamo kvačkano odejico na škatli. Če pa delamo odejo iz blaga, si izrežemo blago v obliki kroga, katerega velikost odgovarja površini napolnjene škatle. To prišijemo zopet kot trak ob robu na škatli. Blazinica bi bila s tem že končana. Da pa se ne bo videl rob, ki je sešit in se na njem še poznajo šivi, ga zakrijemo z ozkim, nabranim pasom, ki ga pritrdimo ob zgornjem in spodnjem robu. Posebej si sedaj skvačkamo ali sešijemo iz močnejšega blaga dve majhni torbici: večjo in bolj podolgovato za škarje in manjšo, okroglo za shranitev naprstnika. Tudi ti dve torbici okrasimo z nabranim robom na koncu ter ju pritrdimo ob robu blazinice, kot je videti to na sliki. Trak, odejico ter obe torbici skvačkamo po svojem okusu in pri tem lahko naredimo barvasto blazinico.

Čiščenje pletenega pohištva

Ponekod čistijo pleteno pohištvo s sodo, ki pa ni priporočljiva, ker izgubi pletenina svojo svetlo barvo in postane sivkasto. Zato ga očistimo najbolje s samo milnico. Še prej lahko skratčimo pohištvo z mehko ščetko. Nato izperemo pohištvo z vročo vodo.

Za kaj uporabljamo stare rjuhe

Stare, zelo zakrpane rjuhe, ki niso več porabne kot posteljno perilo, predelamo v brisaljke pri umivalniku. Prav tako naredimo iz njih krpe za umivanje oken ali sploh za krpe, ki jih rabimo v kuhinji. S škarjami izrežemo iz rjuh one dele, ki so še dovolj močni in jih vse obrobimo na šivalnem stroju. Na en ogel pa prišijemo ozek trakec, ki nam služi za obešanje krpe.

Lepo oprani svileni robci

Če peremo robce, se nam lahko pripeti, da postanejo po pranju rumenkaste barve. Zato ne smemo nikdar svilenih robcev kuhati, pa tudi ne drgniti z milom. Pravilno in lepo operemo te robce le tedaj, če jih gnetemo in mencamo v mlačni vodi, v kateri smo raztopili več koščkov mila, da nastane pena. Ko smo jih dobro pregnetli, jih izžamemo ter posušimo. Likati ne smemo nikdar mokrih, temveč jih zlikamo še nekoliko vlažne.

Madeži od dežja

Iz volnenih in suknenih oblek odstranimo madeže od dežja na sledeč način: V posodo nalijemo pol litra deževnice, vanjo vlijemo nekoliko olja od vinskega kamna. V to tekočino namočimo čisto platneno krpico. S to zmočimo vse madeže. Nato drgnemo vsa zmočena mesta z drugo, suho krpo. Pazimo na to, da drgnemo vedno le v smeri niti na blagu. Očiščena in posušena mesta zlikamo z vročim likalnikom z mokro platneno krpo.

SPOMINSKI DNEVI

(Od 20. aprila do 20. maja)

14. IV. 1836 je izšel Prešernov »Krst pri Savici« v 600 izvodih. »Krst pri Savici« je pripovedna pesem, kjer opisuje boje pagana Črtomira za svobodo in stare bogove. Pesem je imela velik uspeh in je poleg »Sonetnega venca« najboljša Prešernovo delo.

*

23. IV. 1815 je Miloš Obrenović proglašil začetek vstaje proti Turkom. Za vstajo so imeli Srbi dosti vzrokov. Turkom je tedaj poveljeval Sulejman paša, ki je Srbe vedno preganjal. Brez vsakega vzroka je pobijal popolnoma nedolžne ljudi. Srbi niso mogli več vzdržati. Na evetno nedeljo so se uprli. Beograjski paša je proti upornikom poslal vso vojsko, kar jo je imel v Beogradu. Srbi so se utaborili na Ljubiču pri Čačku. Oddelek, ki ga je poslal beograjski paša, so Srbi premagali in celó ubili poveljnika. Nato so zavzeli Požarevac. Vsi ti boji so se vršili pod poveljstvom junaškega Karadjordja in so Srbi v vseh teh bitkah zmagali.

*

26. IV. 1915 so velesile obljubile Italiji Južno Tirolsko, Primorsko z Idrijo in Vipavo, Istro ter severno Dalmacijo z otoki. Ko je v Sarajevu Gavrilo Princip ustrelil avstrijskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegovo soprogo, je Avstro-Ogrska napovedala Srbiji vojno. Takoj nato je izbruhnila svetovna vojna. Avstrijci so bili v začetku v več bitkah poraženi. Kmalu so se boji razširili po vsej Evropi. Italija se bojev ni udeležila. Da bi jo pridobile za sé, so ji Anglija, Francija in Rusija obljubile omenjene kraje. Italija je nato začela vojno, a ni dosegla nobenih uspehov in so jih mnogo slabše avstrijske čete zadržale ob Soči. Jugoslovani so se proti zahtevam velesil, da morajo izročiti Italiji Primorsko in Koroško, uprli in

*

30. IV. 1915 ustanovili v Londonu Jugoslovanski odbor. Ta odbor je imel nalogo, da v zapadni Evropi in Ameriki dela na to, da se osvobode avstro-ogrski Jugoslovani. Tedaj so tudi nastale dobrovoljske čete, ki so se borile v ruski in srbski armadi, pozneje pa tudi v italijanski, ker niso Italijani dosegli nobenih uspehov.

*

19. V. 1869 se je v Kamniku rodil pesnik Anton Medved. Ljudsko šolo je obiskoval v Kamniku, gimnazijo v Ljubljani, nato je šel v bogoslovje. Umril je kot župnik na Turjaku. Medved je bil učenec pesnika Cimpermana, od njega se je naučil zunanje oblike in strogo umerjenosti verzov. Pesnik se odlikuje po lepem in bogatem jeziku, kar je dobil po Levstiku. Življenje mu ni bilo prijazno, pesnik ni bil zadovoljen in zato so njegove pesmi trpke in žalostne. Napisal pa jih je izredno mnogo in je eden najplodovitejših slovenskih pesnikov. Med najboljše pesmi spadajo cikli »V gozdu«, »Gazele«, »Bršljan in bodičje«. Spisal je tudi več dram, najboljša je »Ivan Kacijanar« in »Za pravdo in srce«.

M L A D I N A

RADIO PREDAVANJE — NAŠE NAJVEČJE VESELJE

Ta dopis je uredništvo »Našega roda« prejelo skoro istočasno z vestjo, da je šolski upravitelj Josip Lapajne nenadoma umrl. Sedaj spi večno spanje v Cerkljah pri Kranju pod Krvavcem, ki ga je tako ljubil. Učil je v Cerkljah nad 30 let. — Naj v miru počiva. Uredništvo.

Veselili smo se na radio-predavanju. Predaval nam je g. Josip Lapajne o Vardarski in Zetski banovini. Veselili smo se te ure, jaz sem je komaj čakala.

Ko smo prvič poslušali, je videla naša gospodična učiteljica, kako nas zanima. Imeli smo ročne zemljevide, nekateri so gledali na stenskega. Bili smo v mislih z njimi.

Ko se je oglasila kukavica, je zavladal popoln mir. Začeli so predavati: Skoplje — Bitolj — Ohridsko jezero. O Ohridu so nam mnogo zanimivega povedali. Preko jezera gre državna meja, ki loči Albanijo od naše prekrasne domovine. Peljala bi se tudi jaz rada na južni konec naše Jugoslavije.

Gotovo je naša domovina najlepša!

Ko smo drugič poslušali, so nas gospodična slikali. Slikce so nam pokazali. To je bilo veselje!

Nazaj so pa potovali gospod upravitelj po morju. Peljali so se z našo ladjo, ki se imenuje »Jugoslavija«. Ta ladja je izmed največjih na našem Jadranu.

Kajne otroci, vsi bi šli na naše morje? Pošiljam slike, da jih vidijo vsi naročniki »Našega roda«. Pri nas je zelo veliko naročnikov. Na vsi šoli nas je čez 80. V našem razredu pa 29. Vsi ga radi čitamo. Jaz ga zelo rada prebiram. Čakamo ga zelo težko, saj ga takrat takoj čitamo. Veselje se nam bere z oči.

Zelnik Cecilija,
učenka 1. v. razr., Cerklje.

MOJA MUCKA

Jaz imam mačico,
ki ima svileni dlačico.
Umije se s čisto vodo,
preden gre pančkat z menoj.
V postelji pa tako smrči,
da sredi noči me zbudi.
Kmalu mlade bo imela,
zato si v slamo gnezdo dela.

Albina Turk,
učenka III. razr. v Hotedaršici.

GRADIŠČE PRI KOZJAKU

Dolgo let od prevrata sem, smo imeli v Gradišču le malo sobo za šolo. Zelo smo bili stisnjeni in nezdrav zrak je bil v razredu. Samo dopoldan smo imeli pouk. Predlanskem pa se je nas uboge obmejne otroke usmilila Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, katera nam je s pomočjo naših ljubih staršev pomagala zgraditi novo, krasno dvorazredno šolo. Lani smo jo dne 6. septembra blagoslovili in takoj ob začetku šolskega leta smo se vselili v njo. Zelo smo hvaležni graditelju Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, staršem in občini Selnici, da so nam postavili lepo šolo.

To Vam sporoča

Kunica Zeleznik,
učenka 5. šolskega leta
v Gradišču.

Cerkljanski otroci slede na zemljevidih zadnjemu predavanju svojega upravitelja